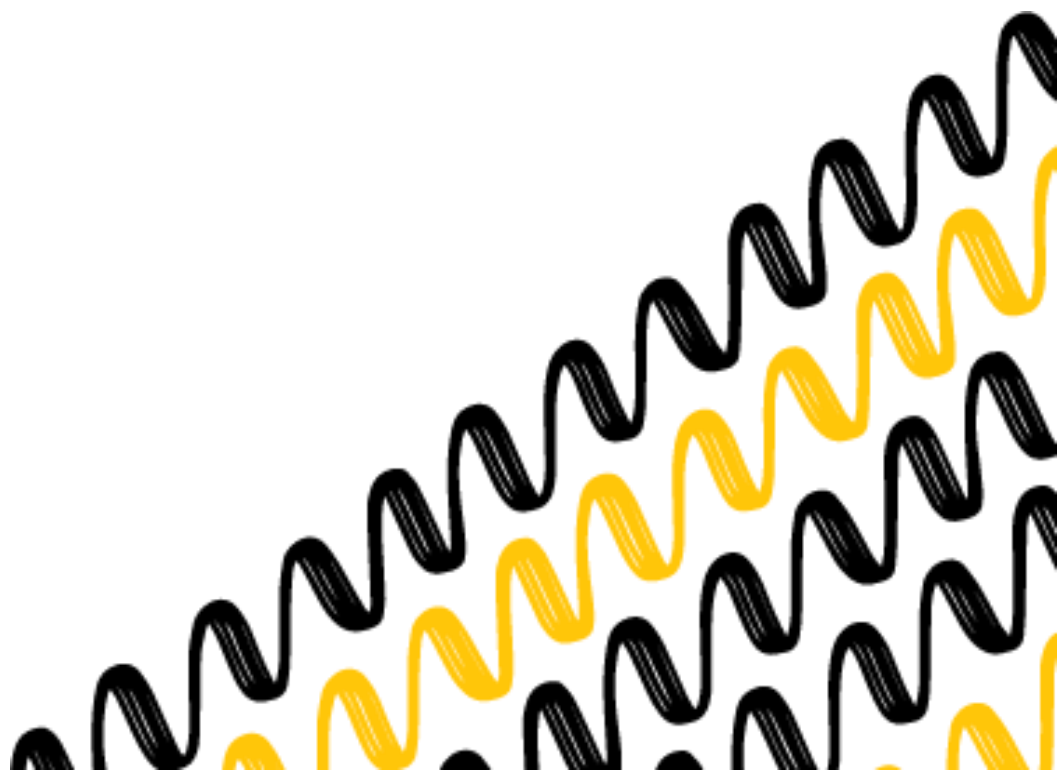

”NUORET EIVÄT SAA TARVITSEMIAAN PALVELUITA.”

**Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön
kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen
vaikutuksista**

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	3
1 KYSELYT HYVINVOINTIALUEUUDISTUKSEN VAIKUTUKSISTA.....	4
2 UUDISTUS ON TUOTTANUT TYÖPAJAKENTÄLLE MERKITTÄVÄN MURROKSEN	5
2.1 Palvelupuutteita – palvelut eivät vastaa valmentautujien tarpeisiin.....	10
2.2 Omilla pajasopimuksilla paikataan palveluvajeita	12
2.3 Työpajapalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan saatavuuden huonontumista.....	13
2.4 Työpajojen toimintaedellytysten heikentymistä.....	15
3 OKM:N JA AVI:N AVUSTUSLINJAUKSEN VAIKUTUKSIA	16
4 ETSIVÄ NUORISOTYÖ: SOTE-PALVELUIDEN SAATAVUUS ON HEIKENTYNYT	17
4.1 Mielenterveyspalvelujen puutteet ovat kriittisiä	21
4.2 Etsivän nuorisotyön ja sote-ammattilaisten yhteistyö on vähentynyt.....	22
5 HYVINVOINTIALUEYHTEISTYÖN HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ JA MALLEJA	24
5.1 Hyviä käytäntöjä – tai muutakaan myönteistä ei juuri ole	25
5.2 Sopimuksellinen yhteistyö.....	25
5.3 Yhteistyörakenteet ja säännöllinen konkreettinen yhteistyö	26
5.4 Kolmannen sektorin tukeminen ja aktiivinen hyödyntäminen	27
5.5 Uuden toiminnan kehittäminen.....	28
6 KEHITTÄMISTARPEET JA TARVITTAVAT RATKAISUT	29
6.1 Työpajojen omat sopimukset: tulkittava työllistymistä tukevaksi palveluksi.....	30
6.2 Tarvitaan uusi työpajapalvelu.....	30
6.3 Kuntouttavan työtoiminnan mahdollistaminen työpajoille?.....	31
6.4 OKM:n ja AVI:n kuntouttavaan työtoimintaan liittyvää avustuslinjausta muutettava	32
6.5 Nuorten mielenterveyspalvelut kuntoon	33
6.6 Hyvinvointialueen henkilöstöresurssit paikattava.....	33
6.7 Monialaista yhteistyötä ja yhdyspintayhteistyötä vahvistettava.....	34
7 LOPUKSI.....	35
8 LIITE. UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET ETSIVÄN NUORISOTYÖN NÄKÖKULMASTA	37

TIIVISTELMÄ

Hyvinvointialueet käynnistivät toimintansa 1.1.2023, joten tällä hetkellä niiden toiminnasta on kokemuksia noin vuoden ajalta. Hyvinvointialueuudistuksen myötä työpajojen keskeiset palvelut, kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus, siirtyivät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Kunnalliset työpajat eivät ole enää voineet tuottaa niitä kuten aiemmin. Uudistus on vaikuttanut myös etsivän nuorisotyön toteuttamiseen. Se on muuttanut etsivän nuorisotyön ja sote-ammattilaisten yhteistyörakenteita sekä vaikuttanut nuorten tarvitsemien palveluiden saatavuuteen.

Valtakunnallisen tilannekuvan rakentamiseksi Into toteutti vuodenvaihteessa 2023–2024 kyselyn hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan. Vastauksia saatiin yhteensä 122. Tätä aineistoa täydennetään etsivän nuorisotyön koordinaattoreiden kautta kerätyllä aineistolla, jossa vastauksia on yhteensä 244 etsivältä nuorisotyöntekijältä.

Kyselyn perusteella hyvinvointialueuudistus on muuttanut työpajakenttää merkittäväällä tavalla, ja vaikutukset koetaan voittopuoleisesti kielteisinä. Neljäsosa vastanneista työpajoista ei tuota enää lainkaan kuntouttavaa työtoimintaa. Kyselyn keskeisiä tuloksia on, että uudistus on tuottanut palveluvajeita, eikä työpajojen kaventunut palveluvalikoima monin paikoin enää vastaa valmentautujien tarpeisiin. Hyvinvointialueilla ei ole ollut tarjolla vastaavia nuorille räätälöityjä palveluja. Palvelupolut eivät enää myöskään toimi entiseen tapaan.

Monilla työpajoilla ratkaisuksi on kehitetty ns. oma pajasopimus: tätä ei kuitenkaan pidetä kestäväenä ratkaisuna, sillä se ei kuulu viralliseen palvelujärjestelmään. Kysely osoittaa, että ohjautuminen työpajapalveluihin on monin paikoin heikentynyt eivätkä nuoret ja muut valmentautajat nyt pääse oikea-aikaisesti oikeaan palveluun. Moni kolmannen sektorin palveluntuottajatyöpaja tuo myös esille, että hyvinvointialueen sopimusehdot ovat heikentäneet niiden toimintaedellytyksiä.

Lisäksi OKM:n ja AVI:n linjaus siitä, ettei nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksella saa valmentaa kuntouttavassa työtoiminnassa olevia, on vesittänyt työpajojen ja hyvinvointialueiden välille rakennettua yhteistyötä. Tämä on kaventanut nuorten mahdollisuuksia päästä kokonaisvaltaista tukea tarjoavaan palveluun ja vaikeuttanut erityisesti kolmannen sektorin toimijoiden talustilannetta.

Kysely osoittaa, että hyvinvointialueuudistus on heikentänyt sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta. Yhteensä reilu 60 prosenttia etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, että nuorten palveluiden saatavuus on heikentynyt. Selkeintä heikentymistä nähdään nuorten mielenterveyspalveluissa. Yhteensä jopa 70 prosenttia vastanneista etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, että mielenterveyspalvelut ovat heikentyneet. Kysely tuo myös esille, että etsivän nuorisotyön verkostoyhteistyö sote-ammattilaisten kanssa on vähentynyt.

Etsivän nuorisotyön ja työpajojen toimijat eivät pidä uudistusta nuorten ja valmentautujien näkökulmasta katsottuna toimivana. Läpi kyselyn välittyi huoli nuorista ja valmentautujista ja heidän putoamisestaan tarpeisiin vastaavista palveluista.

Uudistukseen liittyviksi hyviksi käytännöiksi nousevat sopimuksellinen yhteistyö, yhteistyörakenteet ja säännöllinen konkreettinen yhteistyö, kolmannen sektorin tukeminen ja aktiivinen hyödyntäminen sekä uuden toiminnan kehittäminen.

Kyselyn perusteella työpajojen omat sopimukset on tulkittava työllisyyttä tukevaksi palveluksi, ja tähän tarvitaan valtakunnallinen linjaus. Moni peräänkuuluttaa myös kuntouttavan työtoiminnan tuottamisen uudelleenmahdollistamista kunnallisille työpajoille. Ennen kaikkea tarvetta on rakentaa kokonaan uusi kokonaisvaltainen ja nuorisotyölliselle työotteelle pohjautuva työpajapalvelu, johon valmentautujia voidaan ohjata sekä työvoima- että sosiaalipalveluista. Tärkeää on myös muuttaa OKM:n ja AVI:n kuntouttavaan työtoimintaan liittyvää avustuslinjausta. Olennaista on myös, että nuorten mielenterveyspalvelut saadaan kuntoon ja kriittiset palveluvajeet paikataan. Tärkeänä pidetään yhdyspintayhteistyön, vuoropuhelun ja yhteisen kehittämisen vahvistamista kaikilla tasoilla.

1 KYSELYT HYVINVOINTIALUEUUDISTUKSEN VAIKUTUKSISTA

Into toteutti Webropol-kyselyn hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan joulukuun 2023 ja tammikuun 2024 aikana. Kysely oli suunnattu Inton jäsenorganisaatioille ja se lähetettiin jäsenten yhteyshenkilöille ja etsivän nuorisotyön vastuuhenkilöille.

Kyselyyn saatiin yhteensä 122 vastausta kaikilta hyvinvointialueilta ja Helsingistä.

Vastaajista 68 prosenttia (N=81) edusti työpajatoimintaa, 12 prosenttia (N=14) etsivää nuorisotyötä ja 20 % (N=24) sekä etsivää nuorisotyötä että työpajatoimintaa. Näin ollen työpajatoimijoille suunnattuihin kysymyksiin saatiin yhteensä 105 vastausta ja etsivän nuorisotyön toimijoille suunnattuihin kysymyksiin 38 vastausta. Työpajojen vastausten voi katsoa edustavan koko työpajakenttää ja kuvaavan työpajojen valtakunnallista tilannetta. Tulokset ovat myös samansuuntaiset, kuin Inton toteuttamassa muussa kartoitustyössä. Inton jäsenenä on tällä hetkellä lähes 260 työpajaorganisaatiota.

Etsivän nuorisotyön osalta näitä tuloksia voi pitää vähintään suuntaa antavina. Etsivän nuorisotyön vastaajamäärä jäi alhaiseksi, koska Inton yhteys- ja vastuuhenkilöistä ei tavoittanut vielä näitä toimijoita. **Etsivän nuorisotyön osalta kyselyaineistoa täydennetään tästä syystä etsivän nuorisotyön alueellisten koordinaattoreiden avulla loka-marraskuussa 2023 kerätyllä aineistolla. Tähän kaikille etsiville nuorisotyöntekijöille jaettuun kyselyyn saatiin eri organisaatioita edustavia vastauksia yhteensä 244, ja lähes kaikista niistä kunnista, joissa toimii vähintään yksi etsivä nuorisotyöntekijä.** Tämän aineiston voikin hyvin katsoa edustavan koko etsivän nuorisotyön kenttää ja tarjoavan valtakunnallisen näkymän etsivän nuorisotyön kokemuksiin hyvinvointialueista. Näiden kahden kyselyn vastaukset ovat myös yhtenevät. Etsiviä nuorisotyöntekijöitä työskentelee Suomessa tällä hetkellä n. 580.

Enemmistö Webropol-kyselyn vastaajista, 61 prosenttia (N=72), edustaa kunnallisia organisaatioita, 23 prosenttia (N=27) yhdistyksiä ja 13 prosenttia (N=15) säätiöitä. Lisäksi hyvinvointialueita edustaa 3 prosenttia (N=4) vastaajista. Vastaajista 44 prosenttia on pienistä, 1–9 toimihenkilön organisaatioista, neljäsosa (25 %) keskisuurista, 10–29 toimihenkilön organisaatioista, ja kolmasosa (31 %) suurista, vähintään 30 toimihenkilön organisaatiosta.

Tähän raporttiin on koottu kyselyjen keskeiset tulokset. Raportissa on runsaasti lainauksia avovastauksista eri alueiden työpajojen ja etsivän nuorisotyön toimijoiden tilanteiden ja käytännön kokemusten esille nostamiseksi. Into hyödyntää kyselyn tuottamaa tietoa vaikuttamis- ja kehittämistyössään. Toivomme, että kyselytuloksia hyödynnetään myös kunnissa ja hyvinvointialueilla ja niitä edustavissa organisaatioissa sekä valtionhallinnossa. Palvelupuutteet ovat tällä hetkellä suuria.

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

Toiminnan ja yhteistyön kehittämisessä sekä palveluiden saatavuudessa on selvästi parantamisen varaa.

Vastauksissa ei erotella hyvinvointialuetta eikä Helsinkiä, vaan puhutaan yleisesti hyvinvointialueista. Hyvinvointialuekohtaista tarkempaa tarkastelua ei tehdä, sillä vastaajamäärät jäävät liian pieniksi. Liitteessä on kuitenkin yhdistetty etsivän nuorisotyön koordinaattoreiden kautta kerätty aineisto AVI-alueittain, jolloin vastaajamäärät on saatu hieman suuremmiksi.

Kyselyssä vastaajia pyydettiin antamaan arvosana hyvinvointialueuudistukselle etsivän nuorisotyön nuoren ja/tai työpajan valmentautujan näkökulmasta. **Tulokset osoittavat, ettei uudistus ole onnistunut asiakasnäkökulmasta katsottuna. Sekä etsivän nuorisotyön että työpajojen toimijat antoivat arvosanaksi yleisimmin vain 6** (Kuviot 1 ja 2). Molemmilla toimintakentillä osa toimijoista katsoo, että uudistus on onnistunut suhteellisen hyvin, mutta osa näkee sen romuttaneen tilanteen kokonaan. Tämä raportti kuvaa, mihin nämä näkemykset perustuvat. **Nostamme esille, mitkä ovat uudistuksen ja uusien toimintamallien epäkohdat ja mitä tulee tehdä, jotta heikossa asemassa olevien palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan nykyistä paremmin.**

Minimi	Maksimi	Keskiarvo	Mediaani
4,0	9,0	6,2	6,0

Kuvio 1. Minkä arvosanan antaisit hyvinvointialueuudistukselle työpajan valmentautujan näkökulmasta? Valitse organisaatiosi tilannetta parhaiten kuvaava vaihtoehto (4=heikko, 10=erinomainen). (N=85)

Minimi	Maksimi	Keskiarvo	Mediaani
4,0	9,0	6,5	6,0

Kuvio 2. Minkä arvosanan antaisit hyvinvointialueuudistukselle etsivän nuorisotyön nuoren näkökulmasta? Valitse organisaatiosi tilannetta parhaiten kuvaava vaihtoehto (4=heikko, 10=erinomainen). (N=32)

2 UUDISTUS ON TUOTTANUT TYÖPAJAKENTÄLLE MERKITTÄVÄN MURROKSEN

Hyvinvointialueuudistus on muuttanut työpajakenttää merkittäväällä tavalla: kyse on murrosvaiheesta. Muutokset koskevat ensinnäkin työpajojen asemoitumista palvelujärjestelmässä ja ovat merkinneet useiden työpajojen **siirtymistä** kunnista hyvinvointialueille. Muutokset koskevat toiseksi työpajojen toimintaedellytyksiä ja ovat johtaneet monen organisaation **toiminnan supistamiseen** ja joillakin jopa toiminnan **lopettamiseen**. Muutokset liittyvät myös työpajoille mahdollisiin palveluihin ja ovat merkinneet **palveluvalikoiman olennaista kaventamista**.

"Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita." Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

"Kunnallista työpajatoimintaa ei enää ole. Ollaan tätä nykyä hyvinvointialueen sosiaalipalvelu."

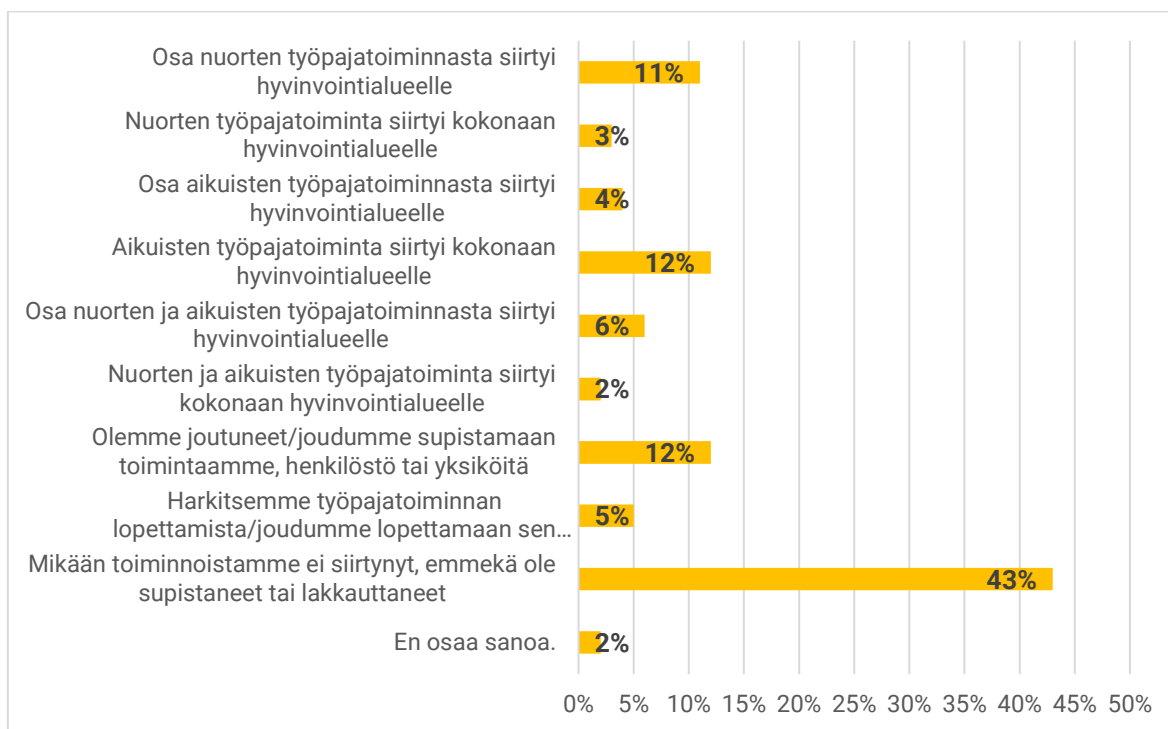
"Aikuisten työpaja lakkautettiin kokonaan säästösyistä, koska se ei ole lakisääteistä toimintaa."

"Emme ole saaneet mitään yhteistyötä käynnistettyä enää uudistuksen jälkeen eikä kumppanuusmallista tai muusta vaihtoehdosta edes neuvotella. Nuorten määrä on vähentynyt työpajalla ja työpajan sulkeminen on mahdollista."

"Kunnallinen työpajatoiminta perustuu tällä hetkellä työkokeilu-, palkkatukityö- ja oppilaitosyhteistyösopimuksiin. Kuntalaiset tarvitsevat kuitenkin jatkossakin matalan kynnyksen palveluita ja niiden selkiytymätön toteutus heijastuu kaikkiin osapuoliin, kuten asiakkaisiin, lähettävään tahoon ja kuntouttavaa työtoimintaa toteuttavien työntekijöiden mahdollisuuksiin toteuttaa vaikuttavia palveluita."

Kuvio 3 kuvaa muutoksen laajuutta. **Yhteensä lähes 40 prosenttia (38 %) kyselyyn vastanneista työpajatoimijoista kertoo, että osa organisaation toiminnoista tai koko toiminta on siirtynyt hyvinvointialueelle.** On myös luultavaa, ettei tämä kysely tavoittanut enää kaikkia niitä pajoja, jotka ovat siirtyneet kokonaan hyvinvointialueelle, joten todellisuudessa tämä luku vielä suurempi. **Yhteensä reilu 10 prosenttia (12 %) työpajatoimijoista kuvaa, että on joutunut supistamaan toimintaansa eli vähentämään henkilöstöä tai yksiköitä.** Viisi prosenttia on niin kriittisessä tilanteessa, että työpajan koko toiminta on kyselyhetkellä lakkautusuhan alla. Aiempiin kartoituksiin perustuen tiedämme, että noin 10 työpajaa on jo aiemmin lopettanut toimintansa. Nämä organisaatiot eivät olleet enää vastaamassa tähän kyselyyn.

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueudistuksen vaikutuksista

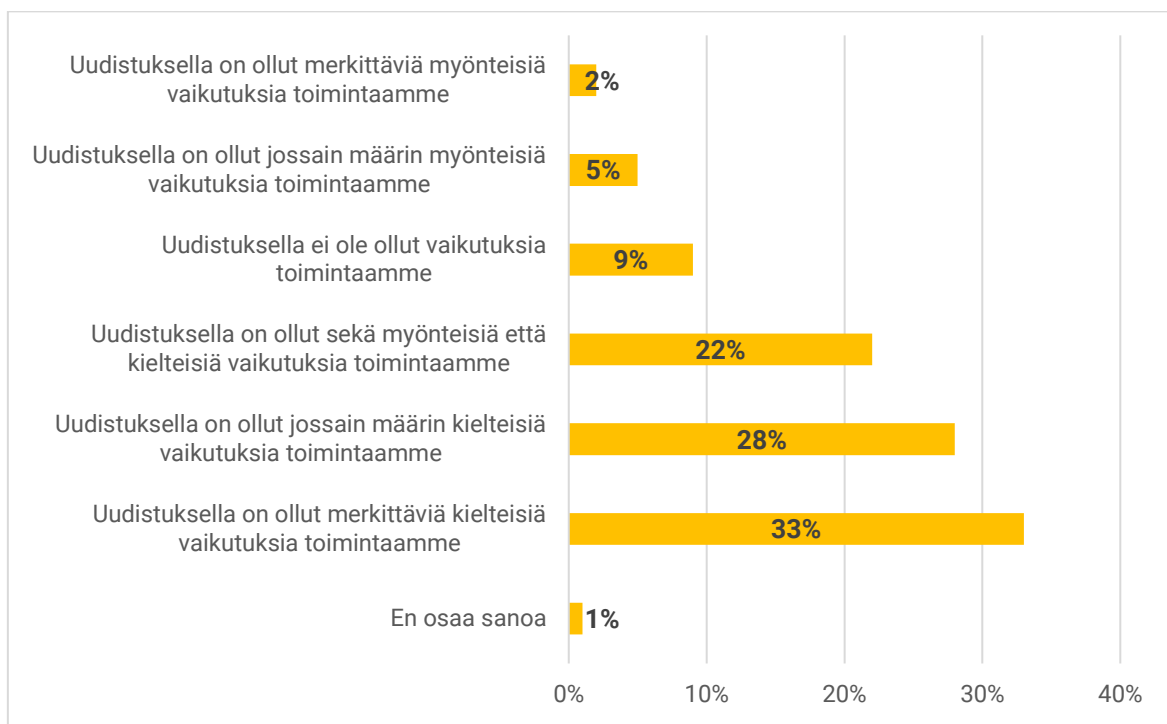

Kuvio 3. Miten hyvinvointialueudistus on vaikuttanut työpajasi toimintoihin? (N=103)

Lopulta muutokset koskevat ennen kaikkea työpajojen valmentautujia ja erityisesti nuoria. Ne ovat heikentäneet heidän mahdollisuuksiaan päästä tarpeisiinsa vastaaviin kokonaisvaltaisiin palveluihin. Kriittisin tilanne on silloin, jos koko työpajaa uhkaa lakkauttaminen paikallisesti tai kokonaan. Näissä tilanteissa menetetään merkittävää osaamista tarjota valmentautujille heidän tilannettaan edistäviä vaikuttavia palveluita. Mitä pienemmästä paikkakunnasta on kyse, sitä keskeisemmässä roolissa työpajatoiminta on kuntouttavana palveluna ja välityömarkkinaroolissaan.

Kysely osoittaa, että hyvinvointialueudistus on vaikuttanut valtaosaan työpajakentän toimijoista ja vaikutukset koetaan voittopuoleisesti kielteisinä. Voidaan katsoa, ettei hyvinvointialueudistuksessa ole päästy työpajatoiminnan kannalta suotuisaan lopputulemaan. **Jopa noin 60 prosenttia (61 %) työpajatoimijoista katsoo, että uudistuksella on ollut jossain määrin tai merkittäviä kielteisiä vaikutuksia heidän toimintaansa** (Kuvio 4).

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

Kuvio 4. Millaisia vaikutuksia hyvinvointialueuudistuksella on ollut organisaatiosi toimintaan näkemyksesi mukaan? (N=104)

Sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia uudistuksessa näkee noin viidesosa (22 %) työpajatoimijoista. On kuitenkin huomattava, ettei uudistus ole vaikuttanut aivan kaikkiin toimijoihin. **Hieman alle kymmenesosa vastaajista katsoo, ettei uudistuksella ole ollut vaikutuksia heidän toimintaansa.** Yleensä kyse on tällöin työpajasta, joka on aiemminkin tarjonnut pääasiassa työkokeilua ja muita työllistymistä ja koulutusta edistäviä palveluita, joten kuntouttavaan työtoimintaan liittyvillä muutoksilla ei ole ollut toimintaan vaikutuksia. Kyse on voinut olla myös kolmannen sektorin palveluntuottajasta, jolla vain ostaja on vaihtunut joustavasti kunnasta tai kuntayhtymästä hyvinvointialueelle.

”Emme ole toteuttaneet kuntouttavaa työtoimintaa työpajojemme yhteydessä, joten vaikutuksia ei juurikaan ole ollut.”

”Uudistuksella ei suuria vaikutuksia meidän toimintaan, koska jo ennen hyvinvointialuetta kuntayhtymä hankkinut kuntouttavan työtoiminnan palveluja palvelusetelillä yhdistyksiltä.”

On myös huomattava, että joillekin toimijoille hyvinvointialueuudistus on tuottanut myönteistä

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

kehitystä. Näissä tapauksissa kyse on tyypillisesti kolmannen sektorin toimijasta, jolle muutos on mahdollistanut aiempaa laajemman palveluntuotannon ja asiakaskunnan. **Kuitenkin vain seitsemän prosenttia vastaajista katsoo, että uudistus on tuottanut jossain määrin tai merkittäviä myönteisiä vaikutuksia heidän toimintaansa.**

”Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on ollut sujuvaa ja asiakasohjaus toimii hyvin. Sosiaaliohjaajat käyvät lähes viikoittain asiakaspalaverissa toimitiloissamme, mikä oli aiemmin hyvin harvinaista. Kilpailutuksen kautta saamme myös asianmukaisen korvauksen valmennuspalveluista, millä on ollut positiivinen vaikutus talouteemme.”

Kysely osoittaa, että kirjo arjenhallintaa ja työ- ja toimintakykyä vahvistavien palveluiden järjestämis- ja tuottamistavoissa sekä niiden saatavuudessa on tällä hetkellä suuri. Toisella alueella kunnalliselle työpajalle on ollut mahdollista päästä tuottamaan kuntouttavaa työtoimintaa kunnan ja hyvinvointialueen välisen kumppanuussopimuksen kautta, mutta toisaalla tämä ei ole ollut mahdollista. Monin paikoin taas on lähdetty tuottamaan omille sopimuksille rakentuvaa matalan kynnyksen palvelua (ks. luku 2.2), mutta paikoin tällaista ei ole tarjolla. Tilannetta ei voi pitää yhdenvertaisena nuorten tai muiden valmentautujien kannalta.

Kuvio 5 kuvastaa työpajojen moninaisia ratkaisuja. **Neljäsosa vastanneista työpajoista (25 %) ei tuota enää kuntouttavaa työtoimintaa tai sosiaalista kuntoutusta**, vaan on keskittynyt muihin palveluihin, kuten työkokeiluun sekä koulutuksen järjestäjien kanssa yhteistyössä toteutettaviin palveluihin ja opinnollistamiseen. Samoissa tiloissa hyvinvointialueen kanssa toimii seitsemän prosenttia vastanneista, eli tämä yhteistoiminnallinen malli ei ole noussut kovin yleiseksi. **Erilaisia kumppanuusmalleja tai horisontaalista yhteistyötä kertoo toteuttavansa yhteensä kolmasosa (33 %) vastanneista työpajoista.** Nämä mallit ovat mahdollistaneet kuntouttavan työtoiminnan tarjoamisen jatkumisen myös kunnallisilla pajoilla. OKM:n lainsäädäntömuutosten vaikutuksia työpajatoimintaan arvioineen työryhmän selvityksessä¹ horisontaalinen yhteistyö nostettiin suosituksiksi, mutta se ei kuitenkaan yleistynyt työpajakentällä.

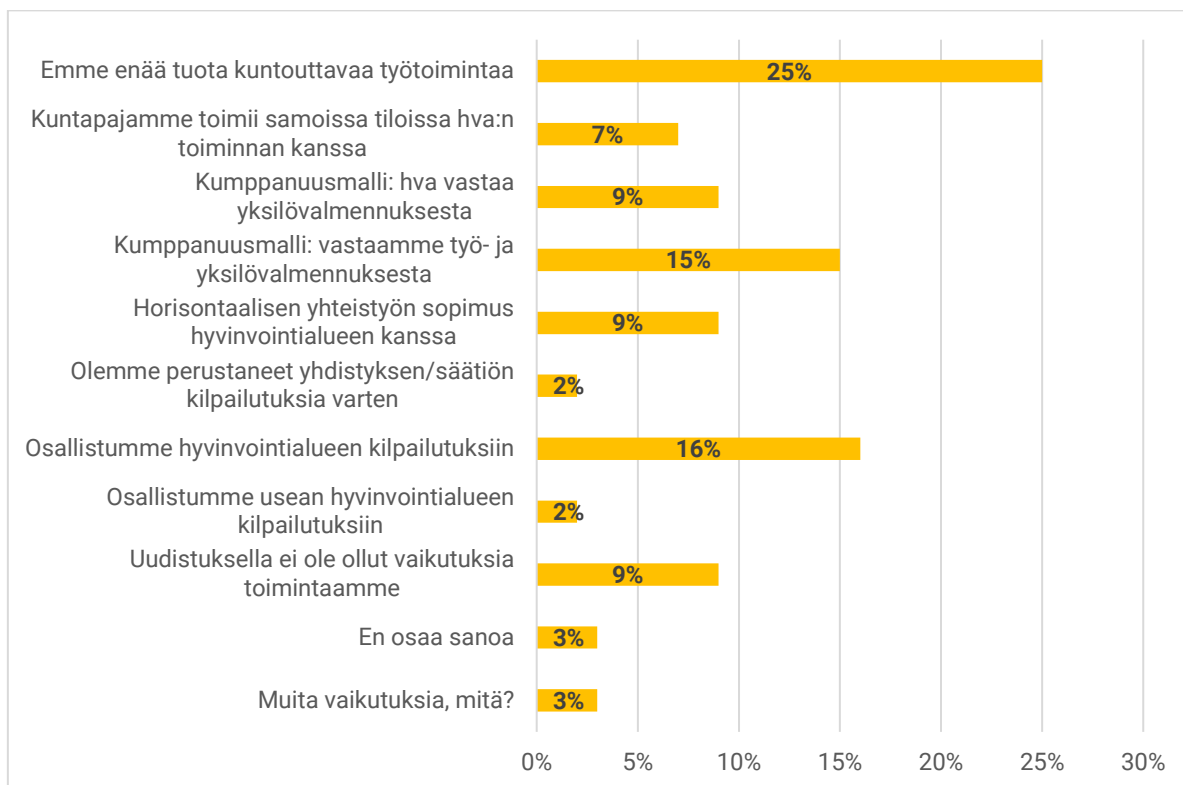
Valtaosa palveluntuottajatyöpajoista toimii yhden hyvinvointialueen alueella: 16 prosenttia vastaajista osallistuu yhden hyvinvointialueen kilpailutuksiin. Vain pieni osa vastaajista (2 %) osallistuu

---

¹Lainsäädäntöuudistusten vaikutukset työpajatoimintaan. Työpajatyöryhmän selvitys. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu: 2023:4. [Lainsäädäntöuudistusten vaikutukset työpajatoimintaan. Työpajatyöryhmän selvitys \(valtioneuvosto.fi\)](#)

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

useamman hyvinvointialueen kilpailutuksiin.

Kuvio 5. Miten hyvinvointialueuudistus on vaikuttanut palveluihinne ja yhteistyöhön hyvinvointialueen kanssa? (N=104)

2.1 Palvelupuutteita – palvelut eivät vastaa valmentautujien tarpeisiin

Kyselyn keskeisiä tuloksia on, että uudistus on tuottanut kuntoutuksellisten palveluiden palvelupuutteita. Tarjolla olevat palvelut eivät vastaa valmentautujien kokonaisvaltaisen tuen tarpeisiin. Monilla kunnallisilla työpajoilla on kyse siitä, että ne ovat joutuneet pudottamaan kuntouttavan työtoiminnan palveluvalikoimastaan eivätkä jäljelle jääneet palvelut, yleensä työkokeilu, vastaa riittävän kokonaisvaltaisesti nuorten palvelutarpeisiin. On myös huomattava, että työkokeilun maksimikesto on nykyisin kuusi kuukautta, eikä se useinkaan ole riittävä, jos nuorella on moninaisia tuen tarpeita – ja tämä on työpajoille ohjautuvilla nuorilla monesti tilanne. Lisäksi työpajatoimijat halusivat säästää työkokeilukuukaudet avoimille markkinoille sijoittumiseen ja yrityksiin työllistymisen tukemiseen. **Osa kyselyyn vastanneista tuo myös esille, ettei hyvinvointialueiden tarjoama kuntouttava työtoiminta ole räätälöity nuorille eikä siten vastaa heidän tarpeisiinsa.** Kaikki eivät pidä

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

nuorten ja aikuisten toiminnan yhdistämistä hyvinvointialueella toimivana. Hyvinvointialueiden linjausten ei myöskään nähdä aina olevan nuorilähtöisiä.

”Olemme aiemmin tarjonneet kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluita sosiaalipalveluiden päätösten pohjalta. Nyt emme voi toteuttaa näitä palveluita lainkaan. Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.”

”Nuorten integroiminen aikuisten toimintojen sekaan ei ole toimiva. Kuntouttavasta työtoiminnasta hyötyvät nuoret hakeutuvat mieluummin kaupungin tuottamaan nuorten työvalmennuspalveluun, työkokeiluun. Tämä puolestaan on johtanut siihen, että nuorten kuntoutumiseen tarvittava aika palvelussa ei riitä. Lisää ns. uudelle kierrokselle tulijoita. Tavoitteena kuitenkin olisi saada nuorelle mahdollisimman pitkäjänteinen ja realistinen jatkopolku.”

”Sosiaalisen kuntoutuksen sopimukseen oli alueella tullut määritelmä, että jos on mielenterveys- tai päihdepalveluiden piirissä, niin ei voida ohjata pajalle, vaan alueen omiin palveluihin (jossa ei nuorille ole tarjolla sopivaa toimintamuotoa/pajaa). Kysyn vain, että kenellä nuorella, joka on tippunut työn ja koulutuksen ulkopuolelle, ei ole vähintäänkin ahdistuneisuuteen tai sosiaalisiin tilanteisiin liittyviä haasteita. Eli toisin sanoen kaikki nuoret tippuvat tämän ohjauksen määrittelyn myötä pois palveluista. Miten turvataan työpajatoiminnan tulevaisuus?”

Vastaukset osoittavat, että hyvinvointialueuudistuksen myötä valmentautujien palvelupolut eivät enää toimi entiseen tapaan. Aiemmin valmentautajat ovat voineet edetä kuntouttavasta työtoiminnasta tarpeidensa mukaisesti työkokeiluun tai palkkatuettuun työhön ja siitä avoimille työmarkkinoille. Nyt nämä jatkomahdollisuudet puuttuvat, jos toiminta on siirtynyt hyvinvointialueelle ja keskittyy pelkkään kuntouttavaan työtoimintaan. Työpajojen matalimman kynnyksen palveluista, omilta sopimuksilta tai avoimesta työpajatoiminnasta, ei ole enää myöskään joustavaa siirtyä kuntouttavaan työtoimintaan. Lisäksi koulutuksen järjestäjien kanssa tehtävän yhteistyön ja opinnollistamisen nähdään heikentyneen tai hävinneen kokonaan hyvinvointialueelle siirtyneiltä toimijoilta.

”Palvelupolusta on tullut hajanainen, sillä avoimen toiminnan jälkeen ohjautuminen kuntouttavaan olisi luontevaa, mutta se lisää yhden nivelvaiheen asiakkaan polulle. Näissä vaarana on toimintakyvyn muutos heikompaan.”

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

”Asiakkaita palveleva reitti kohti työelämää kuntouttavan työtoiminnan kautta ei enää toimi.”

Palveluiden tarpeisiin vastaavuuden heikentymisessä kyse voi olla myös siitä, että kuntouttavaan työtoimintaan voidaan kyllä ohjautua, mutta hyvinvointialue ei tarjoa valmentautujille yksilövalmennusta tai sosiaaliohjaajan palveluissa on heikko saatavuus.

”Nykyään asiakkaita edelleen ohjautuu kuntouttavaan työtoimintaan, mutta hyvinvointialue ei järjestä yksilöohjausta asiakkaille. Sosiaaliohjaukseen on asiakkaiden myös hankala päästä, kun sosiaaliohjaaja ei tavoita.”

Osa kunnallisista työpajoista on pystynyt jatkamaan kuntouttavan työtoiminnan tuottamista hyvinvointialueen kanssa laaditun kumppanuussopimuksen avulla. Useat vastaajat kuitenkin tuovat esille, ettei tämä vuonna 2024 ole enää mahdollista. Taustalla on opetus- ja kulttuuriministeriön ja aluehallintoviraston linjaus, jonka mukaan työpajatoiminnan valtionavustuksella ei voi valmentaa kuntouttavassa työtoiminnassa olevia valmentautujia. **Läpi kyselyn välittyi suuri huoli valmentautujista heidän putoamisestaan tuen ja tarpeisiin vastaavien palveluiden ulkopuolelle.**

”Tähän asti olemme järjestäneet vielä kuntouttavaa työtoimintaa kumppanuussopimuksella, mutta ensi vuonna se lopetetaan. Pelkona on, ettei nuoria enää ohjautu pajalle.”

”Epävarmuus ja huoli asiakkaista on päällimmäisenä mielessä.”

”Huoli siitä, että mihin näitä nuoria voidaan jatkossa ohjata.”

2.2 Omilla pajasopimuksilla paikataan palveluvajeita

Monilla työpajoilla uudistuksen tuottaman palvelupuutetilanteen ratkaisuksi on kehitetty ns. pajasopimus: nuoren ja työpajan välinen sopimus palvelusta. Nämä työpajojen omat sopimukset eivät kuulu TE-palveluiden tai sosiaalipalveluiden piiriin, ja usein puhutaankin nuorisopalvelujen nupa-sopimuksesta. Pajasopimuksella paikataan hyvinvointialueuudistuksen synnyttämiä palveluaukkoja, turvataan nuorten tarvitsemat kokonaisvaltaiset palvelut ja tuetaan nuorta sinä aikana, kun hän odottaa muuhun palveluun pääsyä. Niitä ei kuitenkaan pidetä kestävinä ratkaisuin, koska ne eivät ole

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

osa virallista palvelujärjestelmää ja sen tarjoamia palveluita ja etuuksia.

”Valitettavasti olemme joutuneet kehittämään ns. pajasopimuksen kuntouttavan työtoiminnan sopimuksen tilalle. Tämä ei ole asiakkaan edun mukaista, koska esim. oma pajasopimus ei ole työnhakijalle JTYP-lain mukainen palvelu (huom. maksatuksen kieltävän lausunnon purku, ylläpitokorvaus, palvelussa oleminen).”

”Omien sopimuksen haasteet ovat toimeentulotukea saavat nuoret, jotka ovat pajoilla ja eivät ole oikeutettua työmarkkinatukeen. Tämä käytäntö eriarvoistaa nuoria ja heille pitäisi saada työmarkkinatukioikeus, jos samassa palvelussa ovat.”

”Nyt kun asiakkaita tulisi ottaa valtionavustukseen ilman sopimusta, niin miten turvaamme asiakkaan kiinnittymisen, rahallinen tuki jää saamatta (ei ylläpitokorvausta, kuten ei sosiaalisessa kuntoutuksessakaan), ei ole ns. positiivisia sanktioita käytettävissä, vaan nuori voi kellua halumallaan tavalla, tulla tai jättää tulematta toimintaan, sosiaalityön tuki jää asiakkailta saamatta.”

2.3 Työpajapalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan saatavuuden huonontumista

Kysely osoittaa, että ohjautuminen työpajapalveluihin on heikentynyt. Taustalla nähdään olevan hyvinvointialueiden puutteellisia henkilöstöresursseja sekä ammattilaisten heikkoa tavoitettavuutta ja pidentyneitä käsittelyjonoja. Seurauksena on, **etteivät nuoret ja muut valmentautajat pääse oikea-aikaisesti tarpeisiinsa vastaavaan palveluun.**

”Työpajatoiminnan asiakasvirta vähentynyt merkittävästi sekä aikuisten työpajalla että nuorten valmennuspajalla. Sosiaalitoimi vetoaa kiireisiin eikä ehdi hoitamaan työttömien asioita riittävästi. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita on nyt paljon vähemmän kuin aiemmin.”

”Omatyöntekijöitä on vaikea tavoittaa, tietoa hukkuu, sopimusten teko kestää, sanotaan, että palveluun ei pääse tai on monen kuukauden jono nuorten asioiden käsittelyssä, koska hyvinvointialueella on liian vähän henkilöstöä. Eli nuoret eivät saa hyvinvointialueelle siirtymisen jälkeen tukea, apua tai palvelua inhimillisessä ajassa!! Sopimusten teon tökkiminen vaikuttaa monen pajan talouteen.”

"Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita." Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

Paikoin hyvinvointialueella toteutettiin kuntouttavan työtoiminnan kilpailutukset niin myöhässä, että palveluihin tuli pitkiä, jopa puolen vuoden katkoksia. Tämä on jättänyt valmentautujia ilman tarvitsemiaan palveluita.

"Kutyn kilpailutus tapahtui myöhässä ja prosessi kesti aivan liian kauan, 6 kk! Vakinaiset työntekijät jouduttiin irtisanomaan 6 kk irtisanomisajan vuoksi. Vasta nyt joulukuussa irtisanomiset voitiin perua. Vieläkään ei ole tietoa, onko joku työntekijä kuitenkin päättänyt, että ei jatka työsuhteessa ja tässä välissä ehdittiin katkaista jo määräaikaistenkin työsopimukset. Eli ensi vuonna tehdään entistä haasteellisemmassa tilanteessa töitä entistä pienemmällä porukalla."

Kyselyn keskeinen tulos on, että hyvinvointialueuudistus on monin paikoin romuttanut toimivan kuntouttavan työtoiminnan palvelun. Palveluprosessit ovat hidastuneet eivätkä asiakkaat pääse ajoissa palveluun.

"KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN PROSESSI!!! Ei toimi tällä hetkellä ollenkaan, valtavat jonot koska sosiaalihojajilla ei ole antaa tapaamisaikoja sosiaaliasemalle ja kuntouttavan työtoiminnan tiimillä on liikaa asiakkaita. Nuoret ovat roikkuneet jonossa useita kuukausia."

"Nuorten pitää saada palvelua ja sopimukset 1–2 viikon sisällä! Ei voida jättää nuorta ilman tukea useiksi kuukausiksi!"

Haasteet eivät toisaalta koske vain kuntouttavaa työtoimintaa. Työpajakentällä on tuotettu laajasti myös sosiaalista kuntoutusta, mutta paikoin sitäkin ollaan nyt ajamassa kokonaan alas.

"Olemme myös saaneet ennakkotiedon, että sosiaalinen kuntoutus ollaan lopettamassa [hyvinvointialueen] alueella lähes kokonaan. Palvelussa on yli tuhat ihmistä ja satoja nuoria. Mitä tilalle? Miksi hajottaa toimiva palvelu? Palvelun tarve ei lopu siihen, että palvelu lopetetaan. Järjestöjä on ohjeistettu hakemaan [hyvinvointialueelta] yleisavustusta, jossa pitää keksiä tilalle sosiaalisen kuntoutuksen tilalle uusi toiminto. Eli aiemmin työpajalle saatuun sosiaaliseen kuntoutukseen ei myönnetä avustusta, vaan järjestöjen pitää keksiä uusi palvelu. Asiakkaan asema heikkenee, kun sosiaalista kuntoutusta koskeva lainsäädäntö ei enää koske avustettavaa palvelua."

"Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita." Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

2.4 Työpajojen toimintaedellytysten heikentymistä

Moni kolmannen sektorin palveluntuottaja tuo esille, että hyvinvointialueen laatimat uudet sopimusehdot ovat niin heikot, että organisaation toimintaedellytykset ovat merkittävästi heikentyneet. Työpajatoimijat kuvaavat, että vaatimukset palveluntuottajalle on korkeat, mutta maksettava korvaus huono ja käytännöt haasteellisia. Tämä on johtanut siihen, että toimintaa joudutaan muuttamaan ja palveluita kaventamaan. Osalla toimijoista taloudellinen tilanne on epävarma tai jopa kriittinen.

"Kuntouttavan työtoiminnan kilpailutuksen myötä korvaukset tippuivat siinä määrin, että joudumme muokkaamaan tarjottavia palveluita ja työvalmentajien työsuhteita joudutaan arvioimaan uudelleen."

"HVA:n laskutusmalli ei ole toimiva. Kuntouttavassa työtoiminnassa asiakkaat omaavat monesti melko heikkoa arjenhallintaa ja toimintakykyä. Näin ollen, kun HVA maksaa läsnäolopäivistä, me joko saamme asiakkaasta rahan tai ei. Tilat ja työvoima yms. on varattu tietysti jokaiselle päivälle, tuli asiakas paikalle tai ei. Rahan saamme kuitenkin ainoastaan, jos asiakas sovituihin päiviin tulee kuntsaan ja näin ollen jäämme usein kuntouttavassa rahallisesti tappiolle."

"Asiakkaita ohjataan paljon 1 pv/vko periaatteella ja hinnoittelu on kilpailutuksen myötä €/toteutunut päivä, sairauslomista ja poissaoloista ei korvata, vaikka toimijana meidän kustannukset juoksevat ja paikka on varattuna, vaikka meille ei makseta siitä. Rahoitusmalli on kestävä."

Heikentynyt taloustilanne ei koske vain kolmannen sektorin työpajatoimijoita, vaan **myös kunnallisilla työpajoilla on huolta toimintaedellytyksistä. Taustalla on etenkin kuntien vaikea taloustilanne, jota valtionosuusleikkaukset ovat edelleen synkettäneet.**

"Sote-uudistuksen aiheuttamat valtionosuusleikkaukset iskevät kuntiin niin kovaa, että työpajatoiminnan kaltaiset ekstrapalvelut, joita ei ole lakisääteisesti pakko kunnissa järjestää, ovat vahvasti vaarassa. Miljoonien sopeutukset syövät pienten kuntien eväät toteuttaa syrjäytymistä ehkäisevää ja asiakaslähtöistä työpajatoimintaa. Tilanne on kriittisen vaikea."

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

3 OKM:N JA AVI:N AVUSTUSLINJAUKSEN VAIKUTUKSIA

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja aluehallintovirasto linjasivat syksyllä 2023, ettei nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksella saa valmentaa kuntouttavassa työtoiminnassa olevia nuoria. Linjaus tuli työpajatoimijoille yllätyksenä ja lyhyellä varoitusajalla. Monet kunnalliset työpajat olivat neuvottelleet hyvinvointialueiden kanssa kuntouttavaan työtoimintaan liittyvistä kumppanuussopimuksista tai horisontaalisesta yhteistyöstä. Kolmannen sektorin organisaatiot ovat päässeet hyvinvointialueen palveluntuottajiksi. **OKM:n ja AVI:n linjaus vesitti tämän kehityksen. Se vaikeuttaa erityisesti kolmannen sektorin toimijoiden talustilannetta ja nuorten saatavilla olevia palveluita.** Jotkut kolmannen sektorin työpajat ovat todenneet, että linjaus tulee johtamaan niiden toiminnan alasajoon.

Kyselyn toteuttamisvaiheessa moni työpajatoimija koki linjaukset epäselviksi. Tilalle ei myöskään ollut tarjota mitään kestäväää ratkaisua, kuten työpajakentän pitkään peräänkuuluttamaa uutta työpajatoimenpidettä. Suurta huolta koetaan nuorista, jotka tarvitsisivat juuri kuntouttavan työtoiminnan tapaista arjenhallintaa vahvistavaa palvelua, mutta jäävät nyt sitä ilman. **Linjausta ei pidetä nuorilähtöisenä: tärkeintä olisi saada nuoret tarpeisiinsa vastaaviin palveluihin. Nyt mahdollisuuksia vain kavennetaan.**

Valtionavustuksella toteutettavan nuorten työpajatoiminnan kohderyhmän uudelleenmäärittely siten, etteivät nuoret enää voi olla työpajalla sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa, katsotaan vaarantavan nuorten palveluiden saatavuuden. Osa vastaajista tuo esille, että yhtälö on kestämaton: pelkillä valmennustuotoilla toimintaa ei voida jatkaa samassa mittakaavassa, mutta myös ilman nuorten työpajatoiminnan valtionavustusta palveluja jouduttaisiin supistamaan merkittävästi. On myös huomattava, että nuorta palvelee parhaiten moniammatillinen työote, jossa yhdistetään nuorisotyöllistä ja sosiaalityöllistä työtettä. Siilojen vahvistaminen ei ole ratkaisu, vaan nuorilähtöinen kokonaisvaltainen palvelu.

Ristiriitaisena pidetään myös sitä, että kunnissa on tehty yhteistyösopimuksia hyvinvointialueen kanssa siitä, että kunta tarjoaa toimintaympäristön kuntouttavaan työtoimintaan, mutta tämä koskee vain esimerkiksi kirjastoa tai kiinteistöhuoltoa eikä uusien linjausten myötä nuorten työpajaa. Kuitenkin juuri työpajalla pystyttäisiin nuorille tarjoamaan rinnalla kulkevaa tukea ja vastaamaan kokonaisvaltaisesti heidän palvelutarpeisiinsa.

Työpajatoimijat peräänkuuluttavat tilanteen ratkaisua ja toimivien käytäntöjen hakemista eri ministeriöiden (OKM ja STM) ja aluehallintoviraston kanssa yhteistyössä. Työpajojen omia pajasopimuksia ei pidetä kestävinä ratkaisuin, sillä ne eivät tuo nuorille etuutta eikä niitä löydy toimintaan ohjaavien tahojen palveluvalikoimista. Tämä voi heikentää palveluun ohjautumista merkittävästi.

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

”AVI:n ohjeistukset ovat olleet epäselviä, miten toimitaan, kun nuori tulee kuntouttavalla työpajalle, viimeisimmän ohjeistuksen mukaan AVI:n rahoitusta ei tähän toimintaan saa käyttää. Paljon epäselvyyttä ja kuitenkin tarkoituksena on vain saada palveluiden piiriin nuori, joka sitä tarvitsee.”

”Nyt AVI on tuonut muutokset ja kuntouttava työtoiminta loppuu (?) kokonaan kunnalliselta nuorten työpajalta ja nuoret jäävät ns. tyhjän päälle. Hyvinvointialueen ja kunnan välinen yhteistyö on tiivistynyt loppuvuodesta tämän yhteisen haasteen äärelle – miten turvataan jatkossa kuntouttavan työtoiminnan nuorten palvelut alueella, kun AVI rajoittaa toimintaa.”

4 ETSIVÄ NUORISOTYÖ: SOTE-PALVELUIDEN SAATAVUUS ON HEIKENTYNYT

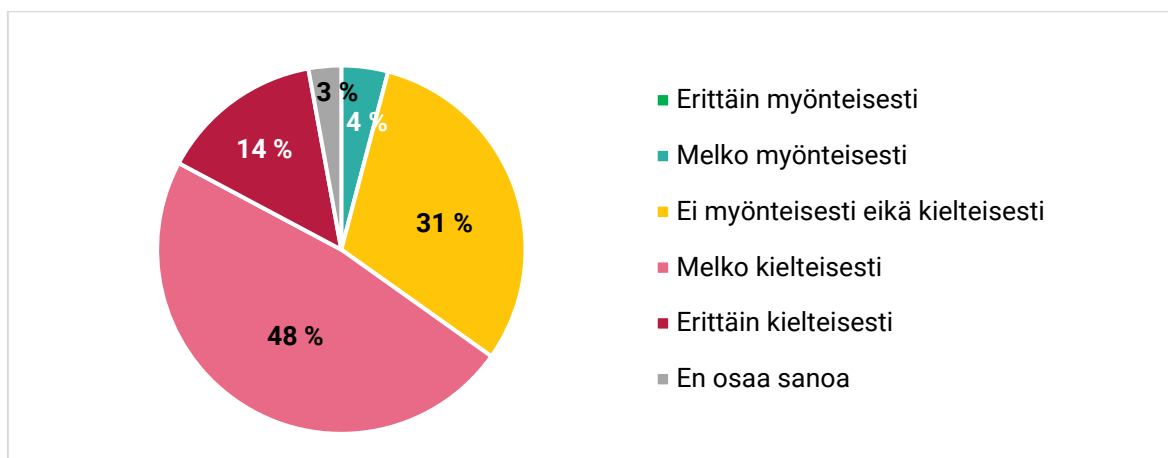
Etsivän nuorisotyön koordinaattoreiden kautta kerätyssä kyselyssä kysyttiin, miten hyvinvointialueiden käynnistyminen on etsivien nuorisotyöntekijöiden kokemuksen mukaan vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen. Voidaan ajatella etsivillä nuorisotyöntekijöillä olevan hyvät lähtökohdat nuorten palvelujen toiminnan arviointiin: tiedämme esimerkiksi, että viime vuosina 95–97 % etsivän nuorisotyön organisaatioista on tehnyt yhteistyötä kunnan alueella toimivan sosiaalityön kanssa, ja 96–97 % mielenterveyspalvelujen kanssa².

Kuviosta 6 nähdään, että nyt lähes puolet (48 %) vastaajista on sitä mieltä, että uudistus on vaikuttanut melko kielteisesti. 14 prosenttia arvioi, että uudistus on vaikuttanut erittäin kielteisesti. **Yhteensä siis reilut 60 prosenttia eli kaksi kolmannesta (62 %) vastanneista etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, että hyvinvointialueuudistus on vaikuttanut kielteisesti nuorten palveluiden saatavuuteen.** Noin kolmannes (31 %) vastaajista on sitä mieltä, ettei uudistuksella ole ollut juuri vaikutusta palveluiden saatavuuteen. Pieni osa (4 %) etsivän nuorisotyön toimijoista näkee uudistuksen vaikuttaneen melko myönteisesti palveluiden saatavuuteen. **Kukaan 244 vastaajan aineistossa ei ole vastannut, että uudistus olisi vaikuttanut erittäin myönteisesti nuorten palveluiden saatavuuteen.**

---

² Lähde: Nuorisotilastot.fi, aluehallintovirasto. Ks. Etsivän nuorisotyön tilastojen osio ”Organisaation toiminta”, kohta ”Yhteistyö eri tahojen kanssa”, <https://nuorisotilastot.fi/199/visualisoinnit/etsiva-nuorisotyö/>

”Nuoret eivät saa tarvitsemaansa palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

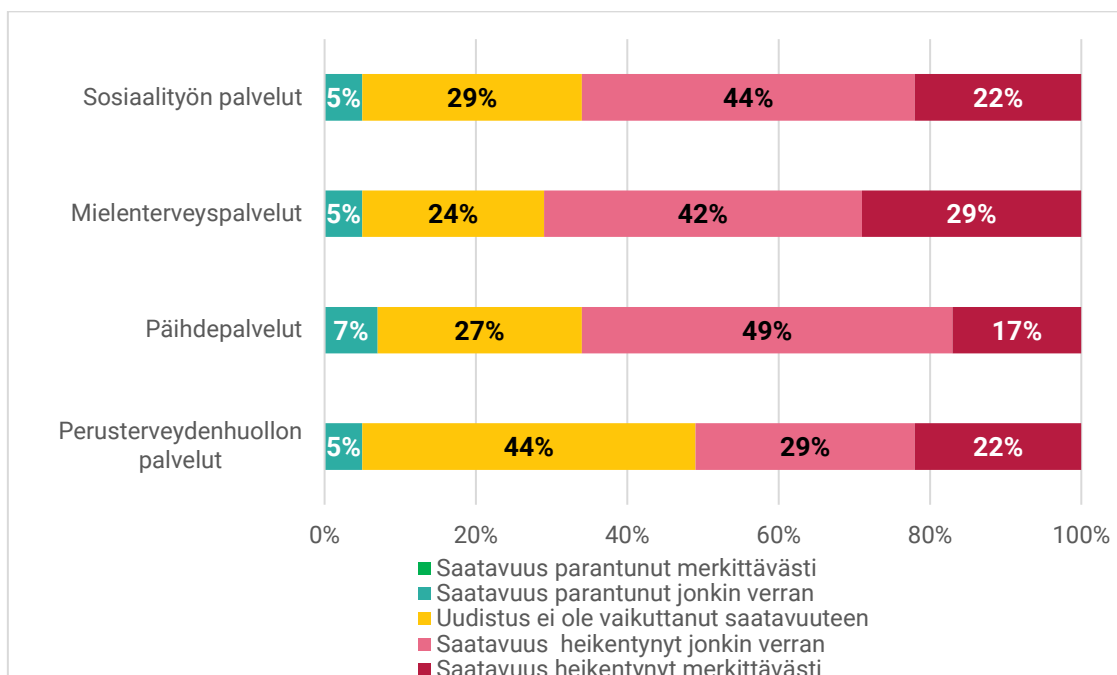
Kuvio 6. Miten hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen? (N=244)

Liitteessä on kooste etsivän nuorisotyön vastauksista AVI-alueittain. Tarkastelua ei tehty yksittäisen hyvinvointialueen tulosten mukaan, sillä vastausmäärät olisivat jääneet liian alhaisiksi. Näitä tuloksia voi kuitenkin pitää suuntaa antavina. **Koosteesta nähdään, että kielteiset kokemukset painottuvat vahvimmin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella sekä Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella.** Molemmilla AVI-alueilla reilu 70 prosenttia (74 %) etsivän nuorisotyön vastaajista katsoo, että hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut kielteisesti nuorten palveluiden saatavuuteen.

Myönteiset kokemukset painottuvat puolestaan selkeimmin Lapin alueella. Lapissa 10 prosenttia etsivän nuorisotyön vastaajista arvioi, että hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen myönteisesti, mikä on enemmän kuin koko aineistossa keskimäärin. Vastaavasti Lapissa 45 prosenttia katsoo, että uudistus on vaikuttanut kielteisesti, mikä on vähemmän kuin aineistossa keskimäärin. **Palveluiden saatavuuden katsotaan pysyneen ennallaan yleisimmin Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella sekä Lapin alueella.**

Webropol-kyselyssä kysyttiin etsivän nuorisotyön toimijoilta tarkennetusti, miten hyvinvointialueuudistus on vaikuttanut sosiaalityön palvelujen, mielenterveyspalvelujen, päihdepalvelujen ja perusterveydenhuollon palvelujen saatavuuteen (Kuvio 7). **Kukaan ei tässäkään aineistossa vastannut, että minkään näiden sote-palvelun saatavuus olisi merkittävästi parantunut. Kokonaisuudessaan yleisin vastaus on, että palveluiden saatavuus on heikentynyt jonkin verran. Selkeintä heikentymistä nähdään yleisimmin mielenterveyspalveluissa.** Kaiken kaikkiaan reilu 60 prosenttia (64 %) etsivän nuorisotyön vastaajista katsoo tämänkin aineiston perusteella, että sote-palveluiden saatavuus on heikentynyt jonkin verran tai merkittävästi.

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

Kuvio 7. Miten hyvinvointialueuudistus on vaikuttanut nuorten tarvitsemien sote-palveluiden saatavuuteen? (N=41)

Sosiaalityön palveluiden kohdalla yhteensä reilu 40 prosenttia (44 %) vastanneista etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, että saatavuus on heikentynyt jonkin verran. Hieman alle kolmasosa (29 %) arvioi, ettei uudistus ole juuri vaikuttanut saatavuuteen. Reilu viidennes (22 %) puolestaan kokee, että saatavuus on heikentynyt merkittävästi. **Sosiaalityön palveluiden katsoo heikentyneen yhteensä 66 prosenttia vastaajista.** Viisi prosenttia näkee, että saatavuus on parantunut jonkin verran. Avovastaukset sekä Webropol-kyselyssä että koordinaattoreiden kautta kerätyssä kyselyssä nostavat esille pidentyneet jonot.

”Sosiaalityöntekijöiden tavoittaminen on erittäin haastavaa. Jo pelkän puheluajan saaminen nuorelle venyy monen päivän päähän. Tapaamisille jonot ovat n. kuukauden mittaisia.”

”Jonot osaan palveluista ovat pidentyneet ja aika siitä, kun nuoren palveluntarve huomataan siihen, kun hän pääsee palveluun, on pidentynyt selvästi esimerkiksi sosiaalityön kohdalla.”

Mielenterveyspalveluiden osalta noin 40 prosenttia (41 %) katsoo, että palveluiden saatavuus on heikentynyt jonkin verran. Lähes kolmasosa (29 %) arvioi, että niiden saatavuus on heikentynyt merkittävästi. **Yhteensä jopa 70 prosenttia vastanneista etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, että**

"Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita." Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

mielenterveyspalvelut ovat heikentyneet. Lähes neljännes (24 %) kokee, ettei uudistus ole vaikuttanut palveluiden saatavuuteen. Viisi prosenttia näkee mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantuneen jonkin verran. Mielenterveyspalveluiden puutteet korostuvat sekä Webropol-kyselyn että koordinaattoreiden kautta kerätyn kyselyn avovastauksissa, ja niitä käsitellään tästä syystä vielä tarkemmin raportin seuraavassa alaluvussa 4.1.

"Nuorten mt-palveluihin pääsee todella huonosti ja vastaanotot sijaitsevat liian kaukana, sekä nuoren että perheen mielestä. Tulee kohtuuttomia poissaoloja koululaiselle/opiskelijalle, sekä palkattomia pätkiä työssäkäyville."

Päihdepalvelujen osalta lähes puolet (49 %) vastanneista etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, että palveluiden saatavuus on heikentynyt jonkin verran. Reilu neljännes (27 %) arvioi, ettei uudistus ole vaikuttanut palveluiden saatavuuteen. 17 prosenttia puolestaan näkee, että palveluiden saatavuus on heikentynyt merkittävästi. **Yhteensä 66 prosenttia vastanneista etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, että päihdepalvelujen saatavuus on heikentynyt.** Seitsemän prosenttia arvioi, että palvelujen saatavuus on jonkin verran parantunut. Avovastaukset nostavat esille tarpeen nykyistä pitkäkestoisimmille päihdepalveluille. Koska tuki ei ole riittävää, palvelu jää tehottomaksi ja nuori joutuu palaamaan jälleen etsivään nuorisotyöhön.

"Päihdepuolelle ei pitkäkestoista palvelua ole tarjota, vaikka se olisi edellytys kuntoutumiselle. Tarjotaan tietty määrä käyntejä, jonka jälkeen nuoret "palautuvat" etsivään työhön jos/kun päihdeongelma ei ole hallinnassa edelleenkään."

Perusterveydenhuollon osalta 44 prosenttia vastanneista etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, ettei uudistus ole vaikuttanut saatavuuteen. Lähes kolmasosa (29 %) arvioi, että palveluiden saatavuus on heikentynyt jonkin verran. Reilu viidesosa (22 %) vastanneista kokee, että palvelut ovat heikentyneet merkittävästi. **Yhteensä noin puolet (51 %) etsivän nuorisotyön toimijoista katsoo, että perusterveydenhuollon palveluiden saatavuus on heikentynyt.** Viisi prosenttia näkee palveluiden parantuneen jonkin verran. Avovastaukset kertovat, ettei ajanvaraus ja ammattilaisten tavoittaminen ole sujuvaa.

"Hyvinvointialueiden käynnistyminen on ainakin toistaiseksi ollut sekavaa, vaikeuttanut esimerkiksi yhteystietojen löytämisen vaikeutta ja pahimmassa tapauksessa yhteystietoja ei välttämättä edes ole. Esimerkkinä paikallisen terveyskeskuksen ajanvarausnumero. Haastavaa

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

etenkin nuorille, mutta myös meille etsiville.”

”Etsivien kokemus on se, että terveydenhuollon ammattilaisia on vaikea tavoittaa, kun henkilöstö vaihtuu ja suoria numeroita ei ole käytössä.”

Etsivän nuorisotyön toimijoille suunnatut kyselymme osoittavat, että hyvinvointialueuudistus on heikentänyt nuorten tarvitsemien sosiaali- ja terveystalveluiden saatavuutta. Huolta herättää myös se, että jatkossa tilanteen uskotaan heikkenevän entisestään, kun hyvinvointialueet laativat palveluverkkoselvityksiä ja suunnittelevat palveluiden keskittämistä. Tämä tulisi kuormittamaan entisestään etsivää nuorisotyötä: etsivät tukevat nuoria heidän jonottaessaan palveluihin ja joutuvat paikkaamaan palvelupuutteita.

”Etsivä joutui ns. korvaamaan puuttuvia palveluita.”

4.1 Mielensterveyspalvelujen puutteet ovat kriittisiä

Etsivän nuorisotyön avokysymysten vastaukset tuovat esille, että palveluiden heikentyminen koskee erityisesti nuorten mielensterveyspalveluita. Niiden puutteet ovat suuria ja jonot kohtuuttoman pitkiä. Yhtälö on kestämatön, kun tiedämme, että nuorten tilanteet ovat vaikeutuneet, tuen tarpeet kasvaneet ja mielensterveysongelmat korostuneet. Nuorten mielensterveyskriisi on akuutti. Nuorten välinen polarisaatio on kasvanut, ja etsivässä nuorisotyössä kohdataan juuri niitä nuoria, jotka ovat heikossa asemassa ja joiden haasteet ovat entisestään syventyneet. Ammattilaiset tällä kentällä tuntevat nuorten tarpeet ja palvelujärjestelmämme puutteet. He kertovat, että jonot palvelutarpeen arvioon voivat olla nyt jopa puolesta vuodesta vuoteen ja itse mielensterveyspalveluihin jopa vuoden tai sen yli. Tämä on kohtuutonta. On myös huomattava, että jonotusaikana nuorten tilanteet voivat entisestään heiketä ja jatkossa tarvitaan yhä intensiivisempiä palveluita ja pidempiä palveluprosesseja.

”Erityisesti nuorten osalta mielensterveyspalvelut ovat supistuneet ja niihin on ollut vaikea nuorilla päästä.”

Etsivä nuorisotyö on jo pitkään peräänkuuluttanut mielensterveyspalveluiden paikkaamisen tärkeyttä. Nuorten tilanteet eivät etene ja syrjäytymisen prosessit vain vahvistuvat, jos näitä epäkohtia ei

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

korjata. **Huolta herättävät myös palveluiden keskittyminen entistä vahvemmin keskuskuntaan ja niiden yhä heikkenevä saavutettavuus.** Tämän nähdään vaikuttavan erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin: kaukana sijaitsevat palvelut pudottavat nuoret ulkopuolelle. Heikentyneet palvelut johtavat myös siihen, etteivät palvelupolut toimi riittävän jouhevasti. Tämä vähentää koko palvelujärjestelmämme tehokkuutta.

”Nuorille on täysin mahdotonta saada nopealla aikataululla mt- ja päihdeasioihin tukea. Jonot ovat kunnasta riippuen jopa 1 v. Maksusitoumuksen voi saada ulkopuolisen palveluntuottajan palveluun, mutta sitoumuksen saa vain jonottamalla sinne palvelutarpeen arvioon, jonka jonot siis 6–12 kk. Myöskään lääkäriaikoja ei saa helposti tai nopeasti, kunnasta riippuen joutuu jonottamaan viikkoja, jopa kuukausia.”

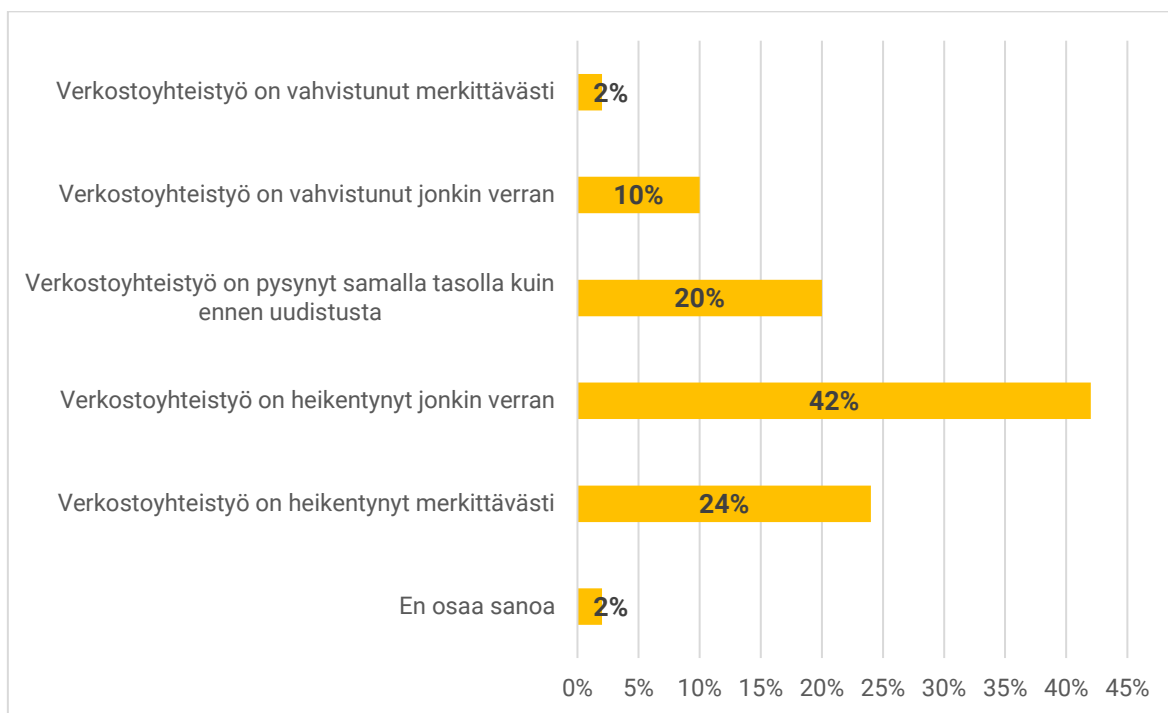
”Mielenterveyspalvelut ovat liian kaukana naapurikunnassa, olemattomien kulkuyhteyksien vuoksi lähes mahdoton päästä.”

”Mielenterveyspalveluiden saavutettavuus, matalan kynnyksen palveluiden takaaminen, sosiaaliohjauksen vahvistaminen.”

4.2 Etsivän nuorisotyön ja sote-ammattilaisten yhteistyö on vähentynyt

Webropol-kysely osoittaa, ettei etsivän nuorisotyön verkostoyhteistyö sote-ammattilaisten kanssa toimi kuten ennen, vaan se on heikentynyt hyvinvointialueuudistuksen myötä. Yhteensä 66 prosenttia vastaajista katsoo, että verkostoyhteistyö on heikentynyt jonkin verran tai merkittävästi (Kuvio 8). Viidesosa vastaajista on sitä mieltä, että verkostoyhteistyö on pysynyt samalla tasolla kuin ennen uudistusta. Yhteensä 12 prosenttia katsoo, että verkostoyhteistyö on vahvistunut jonkin verran tai merkittävästi. Osa toimijoista on siis saanut yhteistyön toimimaan uusissakin rakenteissa. On kuitenkin selvää, että ammattilaisten välistä yhteistyötä on vahvistettava palveluprosessien sujuvoittamiseksi ja palvelupolkujen katkeamisen estämiseksi.

”Nuoret eivät saa tarvitsemaansa palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

Kuvio 8: Miten hyvinvointialueuudistus on vaikuttanut ammattilaisten väliseen verkostoyhteistyöhön (etsivän nuorisotyön ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö)? Valitse alueesi tilannetta parhaiten kuvaava vaihtoehto (N=41)

Etsivän nuorisotyön ja hyvinvointialueen työntekijöiden yhteistyön tapoja ja tiheyttä kartoittaneen kysymyksen mukaan hyvinvointialueen ammattilaisia on vaikea saada kiinni, eivätkä he enää osallistu verkostoyhteistyöhön ja moniammatillisiin tapaamisiin kuten aiemmin. Tämä hidastaa nuorten asioiden selvittelyä.

”Verkostotapaamisia muuta kuin asiakastilanteissa ei enää ole ja hva:n työntekijöillä ei ole kaikei edes lupaa osallistua moniammatillisiin tapaamisiin.”

”Pääsääntöisesti kohtaan hyvinvointialueen työntekijöitä ainoastaan puhelimesta tai etäyhteydellä, koska erityisesti nuorten sosiaalityön työntekijöiden työpisteet ovat muissa kunnissa. Tästä johtuen työntekijät eivät tunne nuoria ja heidän tarpeitaan. Mikä puolestaan aiheuttaa lisätyötä esim. päätösten oikaisuvaatimusten tekemisessä. Arviolta vähintään kerran viikossa yritän löytää oikean työntekijän tai olen yhteydessä. Pääsääntöisesti yritämme löytää nuorta hyödyttäviä palveluja hänelle tai nuori tarvitsee selkiytystä päätökseen.”

Haasteena pidetään myös sitä, että hyvinvointialueen työntekijöiden suorista puhelinnumeroista on

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

monin paikoin luovuttu ja ammattilaistenkin yhteydenpidon tulee tällöin tapahtua yleisten palvelunumeroiden kautta. Tämä mutkistaa yhteydenpitoa ja nuorten pääsemistä tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Palveluiden kuvataan muuttuneen kasvottomiksi ja vaikeammin saavutettaviksi. Myös työntekijöiden vaihtuvuuden nähdään vaikeuttavan yhteistyötä.

”Meillä on paikalliset palvelut samalla tasolla kuin ennen hyvinvointialueita, mutta ilman suoria yhteystietoja on ollut haasteita tehdä yhteistyötä.”

”Kunnan ja hyvinvointialueen väliset yhteiset palaverit, esim. Hyte, Nop ja Lape, niin näihin on hyvinvointialueen edustus vähentynyt. Lisäksi esimerkiksi lastensuojelu- ja huoli-ilmoituksen tekemisen yhteydessä, viesti menee kyllä eteenpäin, mutta yhteys useasti katkeaa siihen.”

”Edes työntekijöillä ei ole käytössä hv-alueen työntekijöiden suoria numeroita, jolloin yhteistyö hankaloituu. Aiemmin kunnissa oli käytössä kuntakohtaisia nuorten kuntoutustyöryhmiä, joissa nuoren/perheen tilannetta pohdittiin monialaisesti ja paikalliset olosuhteet huomioiden. Ryhmissä mukana olivat sote-palvelut, opiskeluhoito, oppilaitokset sekä nuorisotyö. Hv-alueiden tultua tällaista paikallista toimintaa ei enää tueta. Palvelemme samoja nuoria omissa siiloissamme ilman todellista yhteistyötä. Monet paikalliset hyvät käytännöt karsittiin hv-alueiden tultua. Etsivän nuorisotyön asiakkaat tarvitsevat vahvaa paikallista toimijuutta.”

5 HYVINVOINTIALUEYHTEISTYÖN HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ JA MALLEJA

Hyvinvointialueuudistus on tuonut mukanaan murrosvaiheen, ja kriittisten muutosten lisäksi se on merkinnyt myös kehittämistoimintaa ja uusia käytänteitä. Kysyimme sekä etsivän nuorisotyön että työpajojen toimijoilta, millaisia hyviä käytäntöjä ja malleja heillä on kehitetty. Mikä hyvinvointialueiden kanssa toteutetussa yhteistyössä on toiminut?

Hyviksi käytännöiksi nousevat etenkin sopimuksellinen yhteistyö, yhteistyörakenteet ja säännöllinen konkreettinen yhteistyö, kolmannen sektorin aktiivinen hyödyntäminen sekä uuden toiminnan kehittäminen. Hyvänä mainittiin myös se, että palveluun tulisi nyt päästä yli kuntarajojen.

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

5.1 Hyviä käytäntöjä – tai muutakaan myönteistä ei juuri ole

Monet vastaajat tuovat kuitenkin esille, ettei hyvinvointialueiden toiminnassa tai yhteistyössä niiden kanssa ole mitään toimivaa, eikä hyviä käytäntöjä tai malleja ole löytynyt. Usea vastaaja korostaa, että yrityksistä huolimatta yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa ei ole saatu rakennettua eikä yhteiseen kehittämistoimintaan ole päästy mukaan. **Kysely siis osoittaa, että yhteistyö on haasteellista ja yhteinen kehittämistoiminta puutteellista, ja yhteistoiminnassa on vielä paljon kehitettävää.** Sama koskee palveluiden saatavuutta. Erityisesti etsivän nuorisotyön toimijat korostavat, miten yhteistyö sote-ammattilaisten kanssa on heikentynyt.

”En osaa sanoa mitään hyvää hyvinvointialueuudistuksesta.”

”En osaa sanoa vielä mitään hyvää käytäntöä/mallia, enkä ole kuullut keltään muultakaan etsivältä mitään positiivista.”

”... hyvinvointialue ei neuvottele mistään eikä yhteistyötä ole, vaikka kuinka yritettäisi työpajan puolelta saada yhteistyötä käyntiin.”

5.2 Sopimuksellinen yhteistyö

Hyvänä käytäntönä esille nousevat hyvinvointialueen kanssa laaditut sopimukset, joiden avulla kunnalliset työpajat ovat pystyneet jatkamaan kuntouttavan työtoiminnan tuottamista. Näin on ehkäisty palvelupuutetilanteet ja varmistettu nuorille heidän tarpeisiinsa vastaava palvelu. Moni vastaaja kuitenkin tuo esille, ettei tämä enää etenäkään OKM:n ja AVI:n uuden linjauksen myötä ole mahdollista. Paikoin linjaus onkin ajanut kunnat ja hyvinvointialueet tiivistämään yhteistyötään ja pohtimaan ratkaisuja nuorten palveluiden turvaamiseksi.

”Saimme kuin saimmekin tehtyä yhteistyösopimuksen, jossa edelleen tuotamme kuntouttavaa työtoimintaa kuntamme nuorille. Raha ei liiku, mutta nuoret saavat tarvitsemaansa palvelua.”

”Kumppanuussopimus on ollut käytössä tänä vuonna, mutta ensi vuonna sitäkään ei enää voi käyttää.”

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

”Hyvinvointialueen ja kunnan välinen yhteistyö on tiivistynyt loppuvuodesta tämän yhteisen haasteen äärelle – miten turvataan jatkossa kuntouttavan työtoiminnan nuorten palvelut alueella, kun AVI rajoittaa toimintaa.”

5.3 Yhteistyörakenteet ja säännöllinen konkreettinen yhteistyö

Vaikka etsivän nuorisotyön, työpajojen ja hyvinvointialueiden välisessä yhteistyössä on vielä paljon puutteita ja kehittämistarpeita, kysely osoittaa, että jonkin verran myös toimivia käytänteitä ja rakenteita on saatu luotua. Näihin on tärkeää kiinnittää huomiota ja niiden olisi syytä juurtua laajemmalle. Osa vastaajista tuo esille, että osa jo ennen hyvinvointialueuudistusta olemassa olleista hyvistä käytänteistä on saatu säilytettyä, kuten monialaiset tapaamiset, mutta monesti kyse on ollut uusien yhteistyömallien rakentamisesta ja kehittämistyöstä. Myös Ohjaamotoiminta mainittiin: Ohjaamoissa työskentelee sekä etsiviä että hyvinvointialueen työntekijöitä, ja monin paikoin yhteistyö on säilynyt vahvana.

Moni toi esille, ettei yhteistyö vielä ole riittävän vahvaa, mutta sen toivotaan parantuvan ajan myötä tai esimerkiksi uusien ohjausryhmäjäsennyksien kautta. Osa vastaajista korostaa, että tahtotilaa on, ja yhteinen kehittäminen ja yhteistyö alueen nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi on aloitettu. Kyselyssä nousee esille, että toimiva yhteistyö rakentuu molemminpuoliselle luottamukselle. **Myös yhteisiä tavoitteita ja nuori- tai valmentautujakeskeisyyttä pidetään tärkeänä. Nimetyt yhteyshenkilöt ja yhteisesti sovitut säännölliset kokousrakenteet sekä yhteiset tiimit tukevat tavoitteisiin pääsemistä.**

”Kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja työskentelee työpajalla kokoaikaisesti ja tämän vuoksi yhteistyö toimii saumattomasti. Sosiaaliohjaajan kanssa yksilövalmentaja ja kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja pitää asiakastyötiimiä joka toinen viikko. Työttömien terveystarkastuksien tilaaminen ja tarpeellisten tutkimusten saaminen toimii ja yhteyden saa nopeasti.”

”[Etsivän nuorisotyön] yhteisiä asiakkaita hyvinvointialueen työpajan sekä aikuissosiaalityön sosiaaliohjaajan kanssa. Yhteistyö on hyvää ja tiivistä, vähintään kerran kuukaudessa tapaamme ja tarpeen mukaan useammin.”

”Meillä on perustettu työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueen kanssa työkyvyntuen tiimi, joka kokoontuu kerran kuukaudessa. Tällä käydään keissejä ja pohditaan yhteistä kehittämistä.”

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

”Palveluohjaaja yrittää sovittaa kalenteriinsa meille palaveriaikoja valmiiksi, jotta asiakkaita saataisiin nopeammin ohjattua palvelujen piiriin.”

”Omaks.fi [digitaalinen sosiaali- ja terveyskeskuspalvelu] on ollut toimiva palvelu, se on helpottanut aikojen varaamista nuorille.”

”Meillä korostuu enemmän terveyspalveluiden heikentyminen kuin sosiaalityö, koska sosiaalityöhön meillä on olemassa sovittuja rakenteita (esim. tapaamiset etsivien ja aikuissosiaalityön välillä).”

5.4 Kolmannen sektorin tukeminen ja aktiivinen hyödyntäminen

Myös kolmannen sektorin työpajatoimijat nostivat esille toimintaansa tukevia toimintatapoja. **Näihin hyviin käytäntöihin kuului muun muassa se, että hyvinvointialueet olivat ottaneet järjestöt mukaan keskusteluihin mm. järjestöavustuksia koskien. Paikoin myös aiempaa laajempi palveluiden hankinta ja tarkoituksenmukainen korvaustaso saivat kiitosta**, vaikka valtaosa kyselyyn vastanneista koki uudistuksen heikentäneen toimintaedellytyksiä.

”Järjestöille suunnattujen toiminta-avustusten tuella saadaan järjestettyä nuorille monipuolisesti hyvinvointia ja terveyttä tukevaa toimintaa.”

”Hyvinvointialueen järjestäessä kuntouttavan työtoiminnan palveluntuottajan kanssa, TE-hallinto (tai kunta TE2024-uudistuksen myötä) hankkii näille kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille räätälöityjä ryhmätoimintoja palveluntuottajalta (esim. työhön tai koulutukseen hakeutumista edistäviä ryhmiä) – näin saadaan asiakkaille resursoitua kunnolla palveluita edistämään heidän aktivoitumispolkuaan.”

”Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on ollut sujuvaa ja asiakasohjaus toimii hyvin. Sosiaaliohjaajat käyvät lähes viikoittain asiakaspalaverissa toimitiloissamme, mikä oli aiemmin hyvin harvinaista. Kilpailutuksen kautta saamme myös asianmukaisen korvauksen valmennuspalveluista, millä on ollut positiivinen vaikutus talouteemme.”

"Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita." Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

5.5 Uuden toiminnan kehittäminen

Kysely tuo esille, että hyvinvointialueuudistus on merkinnyt monille työpajatoimijoille sysäystä kehittämään toimintaa ja uudistaa palveluja. Vaikka muutos on koettu voittopuoleisesti haasteelliseksi, kehittämisvaateiden nähdään paikoin myös vahvistaneen toiminnan laatua ainakin osassa palveluja. Monet ovat keskittyneet aiempaa vahvemmin esimerkiksi työllistymistä tukeviin palveluihin. Myös pajojen omat sopimukset ja niihin liittyvän palvelun kehittäminen nousee esille innovatiivisena kehittämisenä. Uudistuminen kuvastaa työpajakentän ketteryyttä ja ratkaisuhakuisuutta.

"Omiin työllistymiseen tähtääviin toimintoihin on panostettu. Työnhakuvalmennukset jne."

"Uudistuksen myötä yhdistys joutui rekisteröitymään sosiaalipalvelujen tuottajaksi, ja sen myötä palkkaamaan sosiaaliohjaajia. Sosiaaliohjaajien työskentely on ollut hyväksi toiminnallemme ja valmentautujille."

"Harkitsemme ns. Nupa-sopimuksen käyttöönottoa"

"Kunnilta on siirtynyt aikaa työkokeilun ja työvalmennuspalvelujen kehittämiseen. Lisäksi yhteistyö työllisyyspalvelujen kanssa on lisääntynyt merkittävästi. Mm. työllisyyden kuntakokeilun nuorten omavalmentajien työpisteiden siirto nuorten työvalmennuspalveluihin. Tämä on lisännyt työvalmennuspalvelun näkyvyyttä ja lisännyt yhteistyötä sekä nuorten osalta madaltanut kynnystä ohjautua palveluun. Tämä puolestaan on vähentänyt nuorten työttömänä oloaika ja nopeuttanut oman polun löytymistä."

Hyviä käytäntöjä ja toimivia malleja:

- **Sopimuksellinen yhteistyö:** erilaiset kumppanuussopimukset tai horisontaalinen yhteistyö työpajan ja hyvinvointialueen välillä ja kuntouttavan työtoiminnan mahdollistaminen kuntapajalla.
- **Työpajan omat pajasopimukset,** esim. nuorisopalveluiden nupa-sopimus: arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä vahvistavan nuorisotyöllisen palvelun mahdollistaminen.
- **Saman katon alla toimiminen:** kunnan työpajatoimintaa ja hyvinvointialueen kuntouttavaa työtoimintaa samoissa tiloissa joustavassa yhteistyössä toimien.

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

- **Kolmannen sektorin tukeminen:** hyvinvointialueen panostus järjestökenttään ja sen aktiivinen hyödyntäminen.
- **Nimetyt yhteyshenkilöt hyvinvointialueella,** sekä nuorille että organisaatioille, työpajoille ja etsivälle nuorisotyölle.
- **Hyvinvointialueen sosiaaliohjaajien osallistuminen asiakaspalaveriin.**
- Työpajan valmentajien ja hyvinvointialueen sosiaaliohjaajien **yhteiset asiakastyötiimit.**
- Kunnan työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueen **yhteiset työkyvyntuen tiimit.**
- **Hyvinvointialueen jäsenyys työpajan ohjausryhmässä.**
- **Hyvinvointialueen palveluohjaajan työpajatoimijoille valmiiksi varaamat palaveriajat** sujuvan asiakasohjauksen varmistamiseksi.
- **Säännölliset yhdessä tehtävät arvioinnit** työpajan valmentautujan tavoitteiden saavuttamisesta ja uusien tavoitteiden laatiminen.
- **Uusien palvelujen kehittäminen.**

6 KEHITTÄMISTARPEET JA TARVITTAVAT RATKAISUT

Kysely osoittaa, että hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset työpajakentällä ovat moninaisia, erilaisen ratkaisujen kirjo on suuri ja käytännöt vaihtelevat alueellisesti. **Työpajatoimijoiden näkemykset ovat voittopuoleisesti kriittisiä: on syntynyt palveluvajeita eikä innovoitujen ratkaisujen, kuten työpajojen oman sopimuksen, katsota olevan pitkällä aikavälillä kestäviä.** Lisäksi OKM ja AVI ovat tiukentaneet rahoituslinjauksiaan, mikä tuo haasteita toiminnan käytännön toteuttamiseen ja heikentää erityisesti kolmannen sektorin toimijoiden toimintaedellytyksiä. **Myös etsivän nuorisotyön kohdalla painottuvat kielteiset kokemukset: nuorten tarvitsemien sote-palveluiden saatavuus on heikentynyt ja ammattilaisten välinen yhteistyö vähentynyt.**

Miten tästä eteenpäin? Mitä tarvitaan, jotta palvelut vastaisivat paremmin nuoren tarpeisiin ja nuoret saisivat oikeaan aikaan oikeat palvelut? **Työpajojen ja etsivän nuorisotyön toimijat peräänkuuluttavat yhteisiä linjauksia työpajatoiminnan osalta sekä palvelupuutteiden paikkaamista, yhteistä kehittämistä ja sen määrätietoista johtamista kaikkien nuorten palveluiden osalta.** On ilmeistä, että tämä ei ole ollut alueiden suunnittelussa tai alkuvaiheessa huomion keskiössä, mutta prosessin edetessä tähän olisi syytä panostaa. Keskeisiksi kehittämistarpeiksi nousevat kuntouttavan työtoiminnan aiheuttamien palveluvajeiden ratkaiseminen kuntapajoilla, uuden työpajapalvelun rakentaminen, OKM:n ja AVI:n avustuslinjauksen muuttaminen, hyvinvointialueen henkilöstöresurssien vahvistaminen, mielenterveyspalvelujen puutteiden korjaaminen sekä vuoropuhelun ja yhteisen työn vahvistaminen.

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

”Toimintamalli on tällä hetkellä tilkkutäkki, jota on vaikea johdonmukaisesti kehittää. Tarvittaisiin linjat ja lupaukset tulevaisuuteen.”

”Halu kehittää on olemassa. Tarvittaisiin vielä sitä tukevaa johtamista ja resursseja.”

6.1 Työpajojen omat sopimukset: tulkittava työllistymistä tukevaksi palveluksi

Akuutiksi kehittämiskohteeksi nousee tarve tehdä kansallisen tason linjaus työpajojen omien sopimusten (ks. luku 2.2.) asemasta palvelujärjestelmässä. TEM:n tulee linjata, että nuorten työpajojen omat pajasopimukset ovat työllistymistä tukevia palveluita. Niistä tulee sopia työllistymissuunnitelmassa ja niiden ajalta nuorella olisi työmarkkinatukioikeus sekä mahdollisesti oikeus myös kulukorvaukseen. Niiden aikana nuorta ei tulisi myöskään koskea työnhakuvelvoite eikä nuorille tarvitsisi järjestää täydentäviä työnhakukeskusteluja.

Monilla alueilla on tällä hetkellä linjattu, että työpajojen omat sopimukset ovat vapaaehtoistyötä, joista työvoimaviranomaisen on tehtävä nuorille selvityspyyntö. Tämä on muutettava. Nuorten työpajatoiminta ei nuorisolain (1285/2016) mukaan ole vapaaehtoistyötä, vaan ”Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun”. Tämä nuorisolain mukainen nuorten työpajatoiminnan tarkoitus on huomioitava TEM:in linjauksessa. **On kuitenkin huomattava, että omia sopimuksia pidetään yleisesti vain välivaiheena ennen viralliseen palvelujärjestelmään rakennettavaa uutta toimenpidettä.**

”Nuorten työpajatoiminnan tunnustaminen JTYP-lain mukaiseksi työllistämistä edistäväksi toimenpiteeksi esim. oma työpajatoiminta-palvelu.

6.2 Tarvitaan uusi työpajapalvelu

Kysely konkretisoi, että tällä hetkellä nuorten tarpeisiin ei joko pystytä vastaamaan riittävän kokonaisvaltaisesti tai että palveluvajeita paikkaamaan kehitetty työpajojen oma sopimus ei ole vielä kestävä ratkaisu.

Tarvitaan työpajapalvelu, jota voidaan toteuttaa sekä kunnallisilla että kolmannen sektorin pajoilla,

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

ja jossa valmentautujat saavat tarpeidensa mukaisesti kokonaisvaltaista tukea arjenhallintansa ja työ- ja toimintakykynsä vahvistamiseen sekä sosiaaliseen vahvistumiseen. Kyse tulee olla palvelusta, joka löytyy virallisesta palvelujärjestelmästä ja toimintaan ohjaavien tahojen palveluvalikoimasta. Siihen tulee kuulua myös etuus. Palvelu tulee rakentaa yhdyspintapalveluksi, jonka ytimessä on nuorisotyöllinen työote, ja joka mahdollistaa monialaisen työskentelyn.

Nuorten tarpeisiin vastaamiseksi tarvitaan kaikkien ministeriöiden yhteistyötä ja nuorilähtöistä kehittämistä. Ratkaisut eivät löydy siitä, että siloja vahvistetaan ja palveluita kehitetään entistä enemmän irrallaan ilman kokonaisnäkemyksiä. Nuorten hyvinvoinnin, kouluttautumisen ja työllisyyden edistäminen edellyttää nuoris-, koulutus-, sosiaali- ja työllisyyspoliittisten ratkaisujen yhteensovittamista. Tähän velvoittaa myös hallitusohjelma ja tämän raportin kirjoittamisvaiheessa valmistelussa oleva VANUPO.

”Työpajan hyväksyminen etuuteen oikeuttavana aktivointitoimenpiteenä – pajapalvelut, joissa voisi olla työllistymiseen valmentavaa palvelua/sopimus ja kokonaisvaltaista/sosiaalista hyvinvointia kuntouttava palvelu/sopimus.”

”Yhteinen valtakunnallinen sopimusmalli nuorille, joka olisi työllistymistä edistävä toimenpide.”

”Asiakasohjaus sekä nuoren toimeentulon huomioiminen valmennuksen ajalta, kun kuntouttavaa työtoimintaa ei enää voida käyttää.”

6.3 Kuntouttavan työtoiminnan mahdollistaminen työpajoille?

Moni työpajojen ja etsivän nuorisotyön toimija peräänkuuluttaa kuntouttavan työtoiminnan palauttamista kuntien järjestämisvastuulle. Tästä löytyy kirjaus myös hallitusohjelmasta³, mutta tiedossa ei ole, että valmistelua olisi edistetty. **Toisaalta useat katsovat, että ratkaisun tulisi löytyä kuntien ja hyvinvointialueiden sopimuksellisesta yhteistyöstä sekä OKM:n & AVI:n linjauksen**

---

³Kuntouttavan työtoiminnan työhön suuntaavat palvelut palautetaan kuntien järjestämisvastuulle kuitenkin niin, että kunnilla ja hyvinvointialueilla on mahdollisuus sopia kyseisten palveluiden järjestämisestä myös toisin esimerkiksi hyvinvointialueen kautta koko alueen laajuisesti.” Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. [Vahva ja välittävä Suomi : Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023 \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi)

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

muuttamisesta. Taustalla on kuitenkin se, ettei tämänhetkinen tilanne vastaa riittävästi etenkin nuorten arjenhallinnan vahvistamisen tarpeisiin.

”Kuntouttavan työtoiminnan siirtyminen takaisin kuntien järjestämisvastuulle.”

”Kuntouttavan työtoiminnan tulisi jossain muodossa säilyä työpajojen palveluna. Tämä on asiakkaan etu.”

”Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen mahdollistaminen eli varmistettava rahoitus sille.”

6.4 OKM:n ja AVI:n kuntouttavaan työtoimintaan liittyvää avustuslinjausta muutettava

OKM ja AVI ovat linjanneet, ettei nuorten työpajatoiminnan valtionavustusta voi enää käyttää kuntouttavassa työtoiminnassa olevien nuorten valmentamiseen. Osa työpajatoimijoista sai tiedon muuttuneesta käytännöstä vasta vuoden 2024 puolella. Linjaus tuli työpajakentälle yllätyksenä eikä siihen annettu mitään siirtymävaihetta. **Linjaus heikentää merkittävästi erityisesti kolmannen sektorin työpajojen toimintaedellytyksiä.** Toimintaa joudutaan tästä syystä vähentämään ja työpajatoimintaan osallistuvien nuorten määrät tulevat putoamaan merkittävästi. Jotkut toimijoista ovat todenneet, ettei työpajalla enää ole jatkamisedellytyksiä, ellei tulkintaa muuteta. Linjaus johtaisi siis näiden työpajojen lopettamiseen. **Linjaus vesittää myös kunnallisten työpajojen ja hyvinvointialueiden rakentaman yhteistyön. Seurauksena nuoret jäävät ilman tarpeisiinsa vastaavia palveluita.**

On myös huomattava, että OKM:n työpajatyöryhmän selvityksessä ei linjattu nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksen käytön kieltämisestä kuntouttavassa työtoiminnassa olevien nuorten valmentamiseen.

OKM:n ja AVI:n avustuslinjausta tulee muuttaa ja ratkaista kuntouttavassa työtoiminnassa olevien nuorten valmentaminen kestäväällä tavalla, ilman rahoitusten päällekkäisyyttä. Ratkaisua tukee haakea OKM:n ja STM:n sekä aluehallintoviraston kanssa yhteistyössä. Tämän on nuoren etu ja varmistaa heille tarpeisiin vastaavan palvelun. Toisaalta tilanne perustelee myös uuden työpajatoiminteen tarvetta. Joka tapauksessa työpajatoiminta on turvattava myös välivaiheen aikana, ennen kuin uusi toimenpide saataisiin säädettyä.

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

”Ensi vuonna nuorten työpajatoiminnasta tulee jäämään kuntouttavan työtoiminnan sopimukset pois (AVI:n avustuksella ei voi toteuttaa kuntouttavaa työtoimintaa). Huoli siitä, että mihin näitä nuoria voidaan jatkossa ohjata.”

6.5 Nuorten mielenterveyspalvelut kuntoon

Kyselymme tuo esille, miten nuorten mielenterveyskriisi on todellinen ja palvelupuutteet ovat suuria. **Nuorille räätälöidyt mielenterveys- ja päihdepalvelut on saatava pikaisesti kuntoon. Tilanne on jo hälyttävä.** Palveluita ei tule myöskään keskittää keskuskuntaan, vaan varmistaa niiden saavutettavuus myös pienemmissä kunnissa.

”Mielenterveyspalvelujen saatavuutta pitäisi parantaa.”

”Nuorten kasvokkaiset lähipalvelut mm. päihde- ja mielenterveyspalvelut tulee pysyä paikkakunnalla ja niihin pääsy tulee turvata.”

”Alueen nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut. Isohkolle maakunnalle ei riitä 50 % päihde-työntekijä, tarve on iso. Samoin kuin mielenterveyspalveluiden saatavuus ennaltaehkäisevään työhön, nyt saatavilla tilanteen ollessa jo akuutti.”

”1) Oman työntekijän malli, 2) palveluiden saavutettavuus (nuori ei kestä olla kuukausia jonoissa), ei saa asettaa kapeita määräaikaista tapaamisaikoja/käyntikertoja, jolloin asiakkaalla ei ole jatkohoitopaikkaa ja näin ollen he palautuvat takaisin etsivään nuorisotyöhön. Tuntuu pyörövimallilta, palataan lähtöpisteeseen. Etsivä nuorisotyö joutunut korona-ajasta lähtien olemaan pitkäkestoista kannattelevaa työtä. 3) Kuka tekee jatkossa kuntouttavaa hoitotyötä? Mihin nuoret ohjataan rajatun käyntimääräkerran jälkeen? Esim. vuosia jatkunut viikoittainen/päivittäinen päihteiden käyttö ei korjaannu muutamalla käyntikerralla.”

6.6 Hyvinvointialueen henkilöstöresurssit paikattava

Moni kyselyihimme vastannut viittaa hyvinvointialueen henkilöstön kuormittuneisuuteen. **Kyselyn perusteella hyvinvointialueiden puutteelliset henkilöstöresurssit hidastavat palveluohjausta,**

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

yhteistyötä ja kehittämistyötä sekä nuorten ja valmentautujien oikea-aikaista palveluihin pääsemistä. Myös hyvinvointialueille siirtyneeseen työpajatoimintaan toivotaan panostettavan nykyistä vahvemmin.

”[Hyvinvointialueen] henkilöstö on uupunut jatkuviin muutoksiin ja hallinnon paisumiseen.”

”Sosiaaliohjaajien pitäisi pystyä osallistumaan aktivointisuunnitelmien laadintaan ja muutoinkin asiakkaiden ohjaamiseen paremmin ja suuremmalla ajalla.”

”Sitoutuminen kehittämistoimintaan ontuu henkilöstövaihdosten ja resurssivajeen vuoksi.”

”Lisäksi hyvinvointialueilta tulisi ”vaatia” riittävää satsausta nuorten palveluihin. Ei riitä, että palvelut siirtyivät paperilla hyvinvointialueille, vaan nuorten valmennukseen pitäisi löytyä kohdennettua osaamista ja resurssia.”

6.7 Monialaista yhteistyötä ja yhdyspintayhteistyötä vahvistettava

Kysely osoittaa, että kuntien ja järjestöjen sekä hyvinvointialueiden välistä yhdyspintayhteistyötä on vahvistettava. Kyselyyn vastanneista työpajojen ja etsivän nuorisotyön organisaatiosta vain 45 % oli osallistunut hyvinvointialueiden valmistelu- ja kehittämissyhteistyöhön. Toisaalta on myönteistä, että lähes puolet toimijoista on tähän yhteistyöhön päässyt mukaan. On kuitenkin selvää, että hyvinvointialueilla jää merkittävä potentiaali hyödyntämättä: etsivä nuorisotyö ja työpajatoimijat tuntevat heikossa asemassa olevien nuorten ja aikuisten elämäntilanteet, tarpeet ja niihin vastaavat palvelut sekä niiden puutteet. **Tätä ammattitaitoa ja ainutlaatuista tietämystä tulee hyödyntää nykyistä laajemmin palvelujärjestelmämme kehittämiseksi ja tarpeisiin vastaamisen parantamiseksi.**

Tarvitaan myös eri ministeriöiden ja aluehallintoviraston yhteisten tavoitteiden rakentamista ja konkreettisten linjausten tekemistä. Tarvitaan aitoa vuoropuhelua, jotta päästään sopimaan tavoitteellisesti ja nuorilähtöisesti nuorten tilanteita edistävästä ratkaisusta. **Alueellisesti ja paikallisesti tarvitaan monialaisen yhteistyön ja eri ammattilaisten verkostotoiminnan vahvistamista.** Keskeisenä tässä pidetään nuorten näkökulman, heidän elämäntilanteidensa ja tarpeidensa esille nostamista ja nuorilähtöisyyttä sekä nuorisotyölliseen työtteen ja nuorisoyerityisten palveluiden

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

merkityksen korostamista. Yhteiseen työhön sitoutuminen parantaa myös palvelujen vaikuttavuutta.

”Halu kehittää on olemassa. Tarvittaisiin vielä sitä tukevaa johtamista ja resurssia.”

”Tarvittaisiin yhteispalavereja, joissa mukana kaikki nuoren elämään liittyvät työntekijät.”

7 LOPUKSI

Kyselytulosten valossa eli etsivän nuorisotyön ja työpajojen toimijoiden kokemusten mukaan hyvinvointialueuudistuksessa ei ole edetty kohti uudistuksen keskeisiä tavoitteita: palvelujen tasa-arvoisempaa saatavuutta sekä ihmisten välisten terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista. Kyselymme osoittaa, että sote-palveluiden saatavuudessa on merkittäviä puutteita. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintayhteistyö työpajatoiminnan osalta ei toimi parhaalla tavalla. Arjenhallintaa vahvistavista, kuntouttavista ja sosiaalista vahvistumista tuottavista palveluista on pulaa. Etsivän nuorisotyön ja sote-ammattilaisten välinen yhteistyö on heikentynyt. Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluja.

”HVA:n palveluiden pitäisi uudistuksen tavoitteiden mukaisesti olla helposti saavutettavia, ja tämä ei nyt toteudu.”

”Hyvinvointialueiden piti tasa-arvoistaa sosiaali- ja terveystalvveluja, näin ei mielestäni ole tapahtunut.”

”Nyt leikitään asiakkaiden hyvinvoinnilla.”

Hyvinvointialueiden, kuntien ja järjestökentän sekä ministeriöiden ja aluehallintoviraston toimijoiden tavoitteiden tulisi olla yhteiset: nuorten pääseminen oikea-aikaisesti tarpeisiinsa vastaaviin palveluihin ja sitä kautta eteenpäin omalla polullaan. Työpajakentällä ja etsivässä nuorisotyössä tulevaisuuteen liittyy suuria odotuksia. **Ennen kaikkea on huolehdittava siitä, että nuorilla on asuinpaikasta riippumatta samat mahdollisuudet saavuttaa tarvitsemansa palvelut. Paikallisesti työpajatoimintaa on jo lakkautettu tai sitä ainakin vakavasti harkitaan. Asialla on kiire.**

”Nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluita.” Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

”Kaikille nuorille pitää antaa mahdollisuus tasavertaiseen mahdollisuuteen osallistua juuri hänelle sopivaan toimintaan.”

Hyvinvointialueuudistuksen lisäksi työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön eri tasoilla toteuttamaan yhteistyöhön tulee jatkossa vaikuttamaan myös TE2024-uudistus. Tässä työpajoilla on paljon annettavaa, sillä ne ovat keskeinen toimija työllistymistä edistävien palvelujen tuottamisessa. Uudistus lisää toimintakentän muutoksia ja edellyttää uusien yhteistyörakenteiden vakiinnuttamista.

”Uskon, että kuntien jo toimivat työllistämispalvelut työpajoilla ja Ohjaamossa ovat hyvä vastine tarpeeseen, kun uudet tuulet alkavat puhaltaa TE-uudistuksen myötä.”

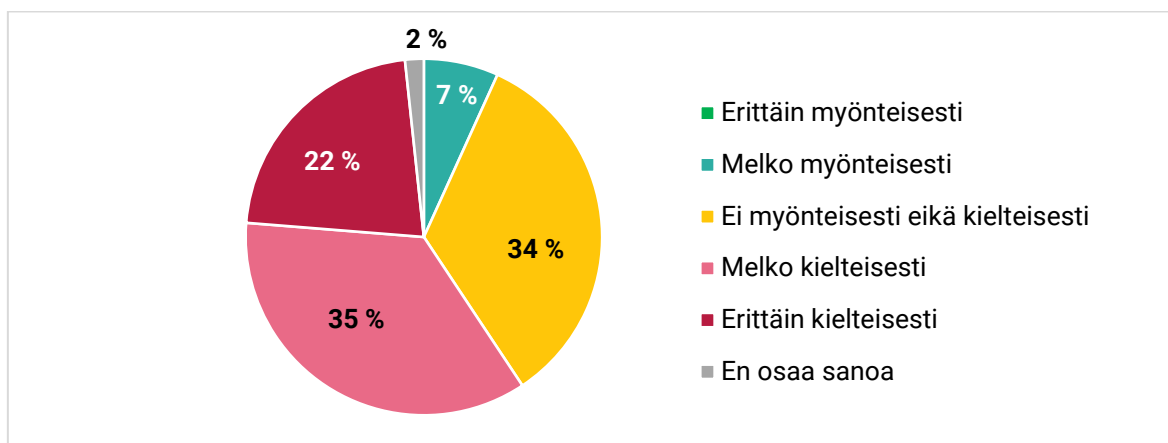
Hallitusohjelmaan on kirjattu, että etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan panostetaan. Molempiin työmuotoihin on kuitenkin kohdennettu merkittävä rahoitusleikkaus, jonka seurauksena nuoria tulee putoamaan näiden palveluiden ulkopuolelle. Tähän meillä ei ole varaa.

”Loppulasku tulee olemaan karmiva.”

Leikkausten lisäksi hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset ja aluehallintoviraston linjaus ovat heikentäneet erityisesti työpajatoiminnan toimintaedellytyksiä. Osalla toimijoista tilanne on kriittinen ja voi johtaa toiminnan supistamiseen tai pahimmassa tapauksessa lakkauttamiseen. **Hallituksen tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä ja vahvistaa osaamis- ja koulutustasoa. Tämä ei onnistu, ellei vaikuttaviin palveluihin, kuten etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan, aidosti panosteta, ja sote-palveluiden saatavuutta paranneta.** Tämä vaatii ennen kaikkea yhdyspintayhteistyötä ja monialaista yhteistyötä kaikilla tasoilla.

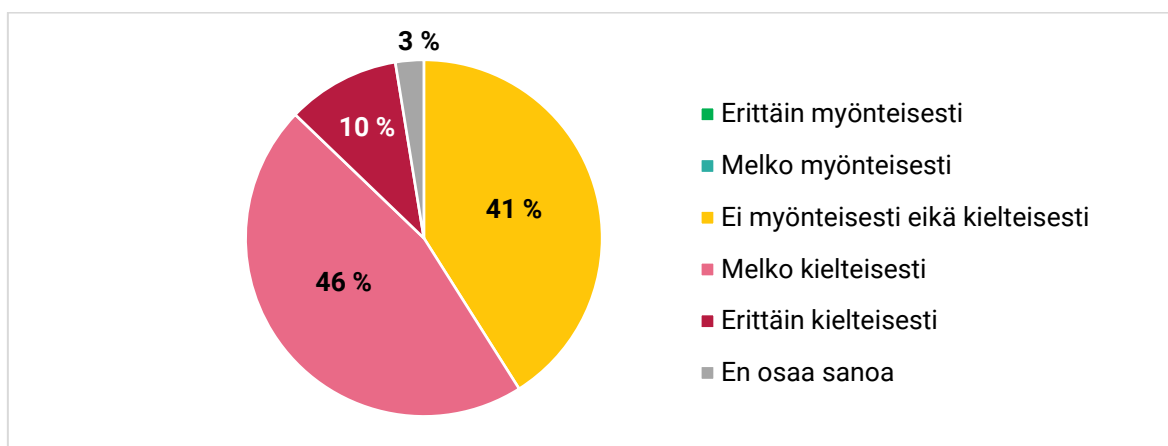
”Sitoutumalla yhteiseen työhön myös palvelujen vaikuttavuus paranee.”

8 LIITE. Uudistuksen vaikutukset etsivän nuorisotyön näkökulmasta

Miten hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen?

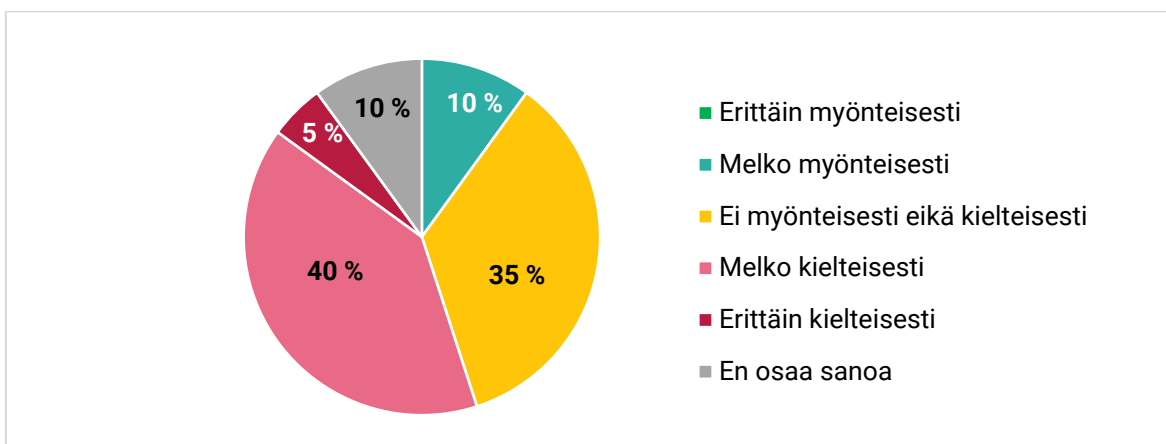
Etelä-Suomen aluehallintovirasto ESAVI: Toimialueella Etelä-Karjalan, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Keski-Uudenmaan, Kymenlaakson, Länsi-Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueet sekä Helsingin kaupunki. (N=59).

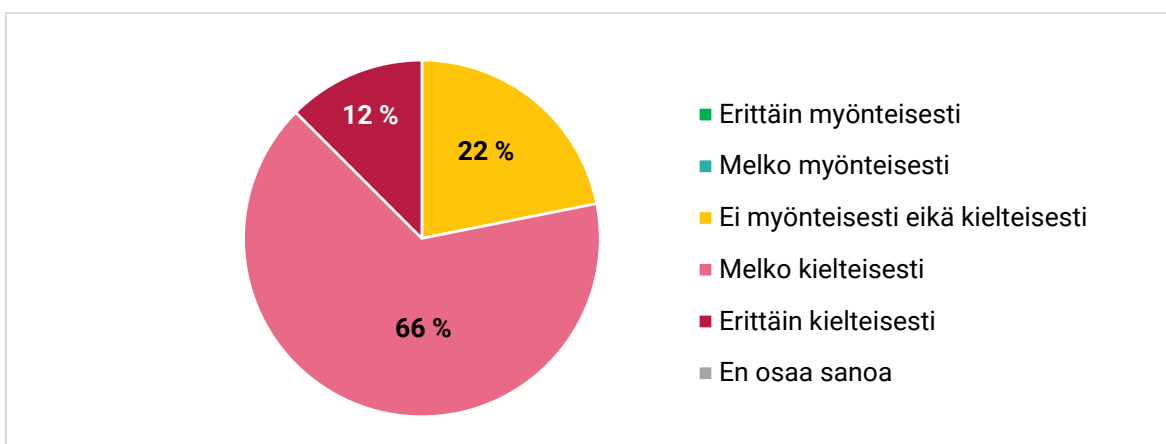
Miten hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen?

Itä-Suomen aluehallintovirasto ISAVI: Toimialueella Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueet. (N=39).

"Nuoret eivät saa tarvitsemaansa palveluita." Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

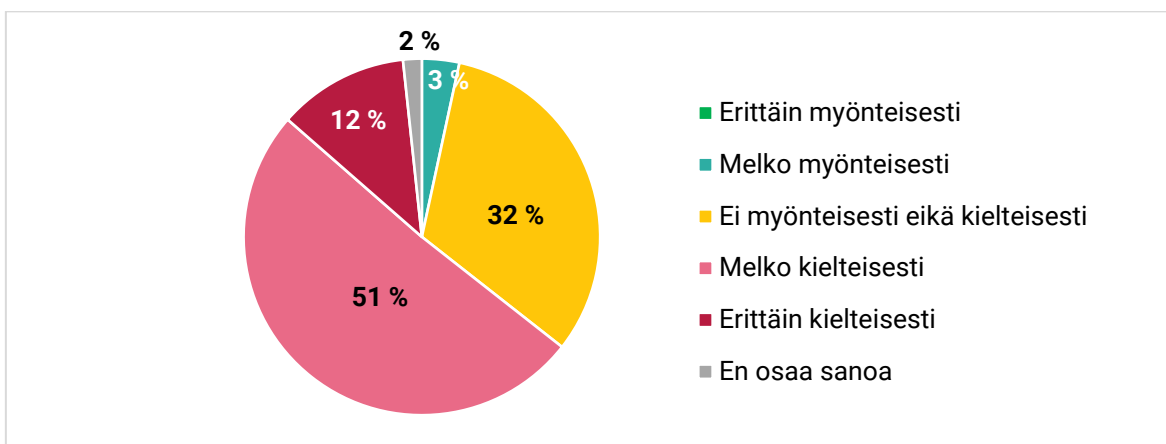

Miten hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen?
Lapin aluehallintovirasto, toimialueella Lapin hyvinvointialue. (N=20).

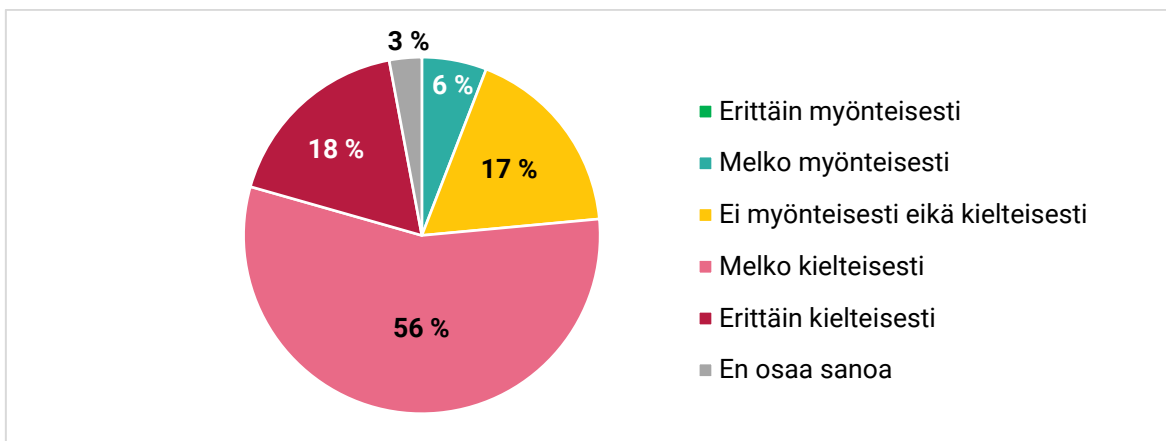
Miten hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen?
Lounais-Suomen aluehallintovirasto LSAVI: toimialueella Satakunnan ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueet (N=32).

"Nuoret eivät saa tarvitsemaansa palveluita." Työpajatoimijoiden ja etsivän nuorisotyön kokemuksia hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista

Miten hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen?

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto LSSAVI: Toimialueella Pirkanmaan, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueet (N=59).

Miten hyvinvointialueiden käynnistyminen on vaikuttanut nuorten palveluiden saatavuuteen?

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto PSAVI: Toimialueella Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueet. (N=34).